

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављен је:

за начелника прве класе нишког округа Живојин Богдановић, начелник друге класе истог округа.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 11. септембра 1902. године, ПМ 22.499 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника прве класе среза посамотамнавског, округа подринског, Бошко Новаковић, начелник прве класе среза беличког, округа моравског, по молби;

за начелника прве класе среза подгорског, окр. ваљевског, Михаило Благојевић, начелник исте класе среза колубарског, истог округа, по потреби службе;

за начелника прве кл. среза бољевачког, округа тимочког, Љубисав Ст. Димитријевић, начелник прве класе среза тимочког, истог округа, по потреби службе;

за начелника прве класе среза поцерског, окр. подринског, Андрија Стојићевић, начелник друге класе истог среза и округа;

за начелника друге класе среза поречког, окр. крајинског, Велимир Х. Поповић, начелник исте класе среза моравског окр. пожаревачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, окр. нишког, Љубомир Рајић, начелник исте класе среза поречког, округа крајинског, по молби;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Тихомиљ Костић, начелник исте класе среза подгорског, истог округа, по молби;

за начелника треће класе среза пожаревачког окр. пожаревачког, Тихомиљ Денчић, начелник исте кл. среза добричког, округа топличког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пољаничког, окр. врањског, Станоје Д. Петковић, секретар друге класе начелства округа ваљевског;

за начелника треће класе среза јабланичког, округа врањског, Светозар Величковић, секретар прве класе начелства истог округа, по потреби службе;

за начелника треће класе среза тимочког, округа тимочког, Милорад Дамјановић, секретар друге класе нишког првостепеног суда;

за секретара прве кл. начелства окр. ваљевског, Момчило Тагић, начелник треће класе среза пољаничког окр. врањског, по потреби службе но без права на накнаду путног и селидбеног трошка; и

за ванредног секретара друге класе начелства округа пожаревачког, а да врши дужност начелника среза моравског, истог округа, и прима плату из плате овог Драгољуб Д. Марковић, секретар друге класе начелства округа моравског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1902. године, ПМ 22.528 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве класе среза параћинског, округа моравског, Љубомир Илић, писар исте класе среза драгачевског, округа чачанског, по молби;

за писара прве класе среза зајечарског округа тимочког, Никола Барбуловић, писар исте класе среза заглавског, истог округа, по потреби службе;

за ванредног писара прве класе начелства округа тимочког, а да врши дужност писара среза заглавског, истог округа, и прима плату из плате овога, Васа Ј. Поповић, писар прве класе начелства округа тимочког, по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа рудничког, а да врши дужност писара среза такоовског, истог округа, и прима плату из плате овога, Владимир Луњевица, ванредни писар исте класе начелства округа моравског и вршиоца дужности писара среза параћинског, истог округа, по молби;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Перко Зековић, ванредни писар друге класе истог начелства и вршиоца дужности писара среза зајечарског, округа тимочког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1902. године ПМ 22.163 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Младен Маринковић, писар друге класе среза посамотамнавског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1902. год. ПМ 22.530 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве класе среза пожаревачког, Петар Марић, писар исте класе среза кључког, по молби;

за писара прве класе среза трстеничког, Драгољуб Миленковић, писар исте класе среза бољевачког, по молби;

за писара прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Александар Грујић, писар прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Драгољуб Пантовић, писар треће класе Министарства финансија;

за писара прве класе среза азбуковачког, Радосав Ђермановић, бивши срески писар исте класе;

за писара прве класе среза бољевачког, Војислав Ристић, писар исте класе среза моравског, округа пожаревачког, по молби;

за писара прве класе среза драгачевског, Милутин Јовановић, писар исте класе среза нишавског, по потреби службе, но без права на путни и селидбени трошак;

за писара друге класе среза беличког, Живојин Белопавић, писар прве класе управе вароши Београда, по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза кључког и прима плату из плате овога, Илија Атанацковић, бивши полицијски чиновник;

за ванредног писара прве класе начелства округа моравског, а да врши дужност писара среза деспотовачког, и прима плату из плате овога, Станимир Димитријевић, ванредни писар исте класе начелства округа крагујевачког и вршиоц дужности писара среза јасеничког, истог округа, по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа крагујевачког, а да врши дужност писара среза јасеничког, истог округа и прима плату из плате овога, Бранко Вукојевић, ванредни писар исте класе начелства округа крушевачког и вршиоц дужности писара среза трстеничког по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа ужичког, а да врши дужност писара среза рачанског, и прима плату из плате овога, Велимир Влајковић, писар прве класе истога начелства по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза поречког, и прима плату из плате овога, Драгутин Пешић, писар друге класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе управе вароши Београда, Радован Аћимовић, ванредни писар прве класе начелства округа подринског и вршиоц дужности писара среза азбуковачког, по молби;

за ванредног писара друге класе начелства округа смедеревског, а да врши дужност писара среза подунавског и прима плату из плате овога, Добросав Шишмановић, писар друге класе истога начелства, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа смедеревског, Радомир Новаковић, писар исте класе начелства округа топличког, по молби;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Михаило Томић, ванредни писар друге класе истога начелства и вршиоц дужности писара среза рачанског, по потреби службе, но без права на путни и селидбени трошак;

за писара треће класе управе вароши Београда, Јован Мандил, писар друге класе начелства округа моравског по молби; и за писара друге класе начелства округа моравског, Тихомир Константиновић, писар треће класе управе вароши Београда, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. септембра 1902. године, ПМ 22.958 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за лекара среза таковског и качарског, округа рудничког, д-р Миливоје Ранковић, лекар среза рађевског, округа подринског, по молби, и

за лекара среза рађевског, округа подринског, д-р Венцеслав Стејскал, лекар среза трнавског, округа чачанског, по потреби службе, без права на путне и селидбене трошкове.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. септембра 1902. године, ПМ 10.206 у Нишу.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 10. августа ове год., које гласи:

да се села: Доњи Степош и Липовац, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине ломничке, у срезу расинском, округа крушевачког, и придаду општини степошкој, у истом срезу и округу.

да се село Драшкава Кутина, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине прво-кутинске, у срезу нишком, округа нишког, и придаду општини прокопокутинској, у истом срезу и округу.

да се села: Кандилица, Жуковац, Горња Соколовица, Градиште, Трговиште, Штитарац и Видовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине трговишке, у срезу за-

главском, округа тимочког, па села: Кандилица, Жуковац, Горња Соколовица и Градиште да образују за себе општину под називом: „општина жуковачка“, а села: Трговиште, Штитарац и Видовац, да образују за себе општину под називом: „општина трговишка“.

да се село Плачник, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грабовничке, у срезу косаничком, округа топличког, и придаду општини белоњинској, у истом срезу и округу.

да се село Каона, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кучевске, у срезу звишком, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина каонска“.

да се села: Врбовац и Трубаревац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине расничке, у срезу бањском, округа нишког, и образује за себе општину под називом: „општина врбовачка“.

да се село Плачина по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грабовничке, у срезу косаничком, округа топличког, и придаду општини белоњинској, у истом срезу и округу.

да се село Житковац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине клењске, у срезу голубачком округа пожаревачког, и придаду општини снеготинској, у истом срезу и округу.

да се село Белотић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине штитарске, у срезу мачванском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: „општина белотићска“.

да се село Горобиље, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине годовичке, у срезу пожешком, округа ужичког, и образује за себе општину под називом: „општина горобиљска“.

да се село Винча, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мало-мокро-лушке, у срезу врачарском, округа београдског и образује за себе општину по називом: „општина винчанска“.

да се села: Кучајна и Церемашне, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине кучевске, у срезу звишком, округа пожаревачког, и образују за себе општину под називом: „општина кучајинска“.

да се села: Брестовац и Карбулово, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине чубирске, у срезу неготинском, округа крајинског, па село Брестовац да образује за себе општину под називом: „општина брестовачка“, а село Карбулово такође да образује за себе општину под називом: „општина карбуловска“.

да се села: Мустапић, Сена, Љешница, Српци и Мишленовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине мишленовачке, у срезу звишком, округа пожаревачког, па село Мустапић да образује за себе „општину мустапићску“, села: Сена, Љешница и Српци да образују за себе „општину сењску“, а село Мишленовац да образује за себе „општину мишленовачку“.

да се село Винча, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине божуричке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: „општина винчанска“.

да се село Шопић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине печанске, у срезу колубарском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: „општина шопићска“.

да се село Ракова Бара, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кучевске, у срезу звишком, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина раково-барска“.

да се село Сивчина и Опаљеник, по изјављеној жељи својих грађана, одвоје од општине јаворске, у срезу моравичком, округа чачанског, и образује за себе општину под називом: „општина опаљеничка“.

да се село Базовик, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине петровачке, у срезу нишавском, округа пиротског, и образује за себе општину под називом: „општина базовичка“.

да се село Живица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине гучке, у срезу драгачевском, и прида општини горачићској, у истом срезу.

да се села: Дегурићи и Белићи, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине петличке у срезу и округу ваљевском, и придаду општини драчићској, у истом срезу и округу.

да се село Камејево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине средњевске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и прида општини десинској, у истом срезу и округу.

да се село Парцани, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од досадашње општине доњо-крчинске, у срезу темнићском, округа моравског, и прида општини залоговачкој, у истом срезу и округу.

да се село Салаш Црнобарски, по изјављеној жељи својих грађана, одвоји од општине глоговачке, у срезу мачванском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: „општина салаша црнобарског“.

да се села: Боровац и Селачка, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине мало-изворске, у срезу и округу тимочком, па село Боровац, да образује за себе општину под називом: „општина боровачка“, а село Селачка, да образује такође за себе општину под називом: „општина селачка“.

да се села: Попратиште, Тучково, и Гугаљ, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине табаначке, у срезу пожешком, округа рудничког и образују за себе општину под називом: „општина гугљанска“.

да се село Годечево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине маковишке, у срезу црногорском, округа ужичког, и образује за себе општину под називом: „општина годчевска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 27. августа 1902. године, ПМ 22.394 у Смедереву.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

СТАНАРИНА ПОЛИЦИСКИХ ЧИНОВНИКА

Дим. С. Јалајић
члан Пореске Управе

Питање о станарини полицијских чиновника у нас, скоро је тако исто старо, као и сама установа овога реда чиновничког.

Нерегулисано законима, оно је до 1860 год. у већини случајева, привођено крају по личном схватању среских старешина, и зато нећемо ни износити све фазе, кроз које је оно дотле пролазило.

Тек у 1860 год. учињен је први покушај, да се оно регулише од стране државе, али је то тако незгодно учињено, да је оно и после тога покушаја остало као предмет борбе између преставника народних и полицијских чиновника.

И данас ћете чути, скоро на свакој среској скупштини, како станарина није једно право полицијских среских чиновника и званичника, него је то врста милости, коју народ чини овима по својој доброј вољи.

Такво гледиште не заступају само преставници народа, већ је оно било подржавано, у два маха, и од самога Министарства унутрашњих дела, а врло често и од самих полицијских чиновника, који нису хтели да се потруде и нађу изворе овога свога права, него су се повели за мишљењем оних, који су чак и кроз штампу трубили, да станарина не припада полицијским чиновницима и званичницима.

Колико је ово погрешно мишљење било захватило све надлежне установе, нека послужи као доказ онај факат, да су неке окружне и среске скупштине, биране по закону о уређењу округа и срезова, са свим биле укинуле станарину, поричући чиновницима свако право на ову, па се са таквим одлукама мирили и сами надлежни Министри.

Ми смо намерни, да у овоме чланку изнесемо историју овога питања од 1860 године па на овамо, те да самим тим утврдимо факат: да станарина полицијских чиновника и званичника при срезовима, није милост, коју срезови чине овима, него право, утврђено законима, који у овој земљи постоје, само наравно, не у овоме облику, који му је дат практиком од двадесет година на овамо.

Као што смо напред рекли, до 1860 године, питање о станарини полицијских чиновника било је остављено једностраној оцени државних власти, и у главноме јављало се само код оних срезова, где није било среских и државних грађевина за становање чиновника,

Где је, пак, ових било, ту се оно није ни јављало, пошто је плаћање кирије, за среске канцеларије, падало на терет државне касе, из које су плаћани, много пута, и станови самих чиновника.

1860 године, дошла је Височајша уредба од 19. априла ВМ 1.096, по којој је плаћање кирије за среске канцеларије, пренесено на народ дотичних срезова.

Упоредо са овим преносом кирије за среске канцеларије, искрсло је и питање о плаћању станарине полицијских чиновника и званичника.

Узимајући у обзир све незгоде, које су се јављале за среско особље, нарочито код оних срезова, где седишта среских власти нису била у вароши или варошици, већ у селу, те у опште није било могуће сместити све особље у зграду, намењену среској канцеларији, Министарство финансија извело је закључак, да и плаћање станарине, према горњој уредби, прелази на срезове, па је наредило, да срезови ову накнаду дају из среског приреза.

Величина накнаде није била одређена стално, него се давало онолико, колико је дотични чиновник или званичник плаћао приватноме сопственику.

Овај начин плаћања донео је ваздан сукоба између преставника народних и власти, јер се од стране првих тврдило, да су, много пута, кирије нарочито увећаване, да би чиновницима остајало штогод поред онога, што они у истини плате.

Поводом ових сукоба Министар Финансија, расписом својим од 19. јула 1865 године ЕМ 1652, изнесећи, како право станарине произлази из напредпоменуто уредбе, одредио је сталан додатак на стан среском особљу, и то: начелнику среском 5 талира; писарима среским по 3 талира, а званичницима по 2 талира месечно.

Овако регулисано ово питање задовољило је, у први мах, и чиновнике и оне, који прирез за станарину плаћају, јер први у истини нису више никад ни плаћали своје станове, а други су видели, да ови додатци не иду далеко преко оних сума, које се за станове издају.

Затишје ово, створено поменути расписом, трајало је скоро до српско-турског рата.

Двогодишњим ратом, вођеним са Турском, Србија је по-срнула економски, па су се, због тога, из основа измениле наше социјалне прилике, па поред осталог отежан и живот нашега чиновништва.

Животне намирнице и станови скакали су у цени из године у годину; и, како је то осетно падало на незавидне чиновничке плате, то је, са свим природно, појачана тежња ових, да се то накнади с друге стране.

Повећање плата, од стране државе, није се могло очекивати, зато су се чиновници обратили народу, тражећи да им станарину повећа у колико су је они, према измењеним приликама, морали повећавати сопственицима станова.

И, благодарећи своје згодној положају, и доста зависном положају оних, који су састављали среске скупштине, срески су чиновници успели, да ускоро повећају своју станарину до неправичности, да не речемо друкчије.

Наравно, да је овај прелом у дотадашњем начину плаћања станарине, поново изнео ово питање на дневни ред, и само га у извесним срезовима чинио јачим, у колико се у њима више плаћало него у другим, јер више о једнообразности није могло бити ни речи.

Ово стање трајало је до појаве закона о уређењу округа и срезова, а тада је, као што смо напред казали, право на станарину поречено од већине срезова и у опште доведено у питање.

Жучност, којом је станарина нападана у среским и окружним скупштинама, била је толико јака, да је прелазила чак и прагове Народне Скупштине, али законодавним путем ни тада није друкчије регулисано, него је стајало све дотле, докле није укинут закон о уређењу округа и срезова, те је, после овога, враћено дотадашње стање — да чиновници траже што више, а народ даје што мање, па где се сретну!

Све то, наравно, траје и дан дањи....

У самој почетку овога чланка ми смо отворено рекли, да станарина није милост, коју народ чини чиновницима и званичницима среским, него право, које им закон даје, али признајемо, ми до сада то право још нисмо утврдили.

Јер, ако добро размотримо ово што смо до сада изложили, онда би сами морали извести тај закључак, да сама уредба, која говори о плаћању кирије среских канцеларија, не даје право и чиновницима на стан, и да је, према томе, и распис господина Министра Финансија дошао без законске основе, ма да је он створио једно стање, које се одржавало скоро тридесет и неколико година.

Да утврдимо, дакле, оно своје изношење, да је станарина право чиновничко, ми морамо да потражимо друге доказе.

Тај доказ и једини доказ, могао би бити у томе, што би утврдили: да је законодавац признао оно стање, које је створено поменути расписом г. Министра Финансија од 1865 године, који је, макар и са натезањем, црпео право станарине из уредбе од 1860 године, о кирији за среске канцеларије.

А такво признање законодавца постоји.

Уводећи у живот извесне законе за новоослобођене крајеве, законодавац је у закону од 14. маја 1878 год. о „управном подељењу и снабдењу са властима ослобођених предела“ унео био станарину за све чиновнике од реда, па је законом од 28. децембра 1879 године чл. I. укинуо ову за остале, а оставио је само за среске начелнике, писаре и званичнике, *по законима и прописима, који о томе постоје.*

Међутим, како смо ми видели, о станарини нема никаквих других ни закона ни прописа сем поменуте уредбе и по томе овим законом признати су поменута уредба и распис, који је из ње изашао, а на тај начин и цело оно стање, њима засновано и створено.

Ту је, дакле, и први и једини пут, законодавац отворено признао право среском особљу на станарину по постојећим законима и прописима, односно по уобичајеној пракси, те по томе ми и тврдимо: да она није милост оних, који је дају, него право оних који је примају.

Не мења ни мало саму ствар та околност, што су доцније уведени за ослобођене крајеве у живот они закони, који су важили за оне крајеве у старим границама Србије, јер ово признање законодавчево није тиме ни замењено ни укинута, нити, пак, у опште доведено у питање.

Утврђујући овако факат, да станарина припада среском особљу по закону, и да она у овоме своме делу, као право, не може никада бити оспорена, ми смо, једновремено, утврдили и то, да ова станарина није онолика, колико сада по срезовима узимају на тај рачун.

Да нас срески чиновници не би рђаво разумели, и овај наш чланак узели пре као атак на један њихов доходак, него као тежњу да утврдимо једно њихово право, ми и сами овде изјављујемо, да је станарина, одређена поменути расписом за сада врло мала, јер су, као што смо напред рекли, социјалне прилике у нас измењене из основа, те по томе, и живот наших чиновника отежан.

И баш ово, желели би, да буде разлог, да се ово питање законом регулише према приликама које данас постоје.

То је наша тежња, и зато смо и изнели што смо о овоме знали.

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА

ДРУГИ ДЕО. — ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

18

Неке куриозне казне.

(Свршетак)

Други куриозум казне шибања био је у томе што су по-кварене женске, које су на пољу играле улогу поштених жена, колико су могли јавном казном исмевали. Нарочито су то радили с онима које су убијале рођену децу и лешину њихову бацале. Да би такве женске пред светом исмејали морали су им навлачити што смешније одело и тада су их проводили кроз варош. Обично су им бирали такве хаљине да су изгледале смешне, за тим су им одсецали косу, за тим су им метали на главу велики венац од сламе, на коме су била утврђена два велика пера од петла, и тако су их проводили кроз варош. С обадве стране ишле су званичне слуге пред њима је марширао један добошар са што већим добошем на чију су ларму људи притрчавали и најзад је таква жена на градској капији добро ишибана.

У осталом та је казна без сумње постала из једног врло старог обичаја који је био јако раширен и у ствари није била телесна казна него чисто срамна казна, без икаквог телесног бола.

Није само у Немачкој јавна срамота била казна за извесне погрешке него и у Инглеској и у Француској, где је постојала формула „de lui conper la robe par dessus le coul“, и где су често доста високо одсецали хаљину.

Против кајишара постајала је тако исто јавна срамота, коју су поглавито причињавали оделом. А мора се имати на уму да је одело некад играло велику улогу, много већу него данас где се положај лица не може више познати по оделу. Неслободни су се разликовали од слободних не само по ошишаној коси него и по оделу. Из Амбахове историје Весгота после велике битке 711 год. могле су се распознати лешине изгинулих Гота по прстењу које су на рукама носили: племићи су носили златно, слободни сребрно, неслободни бакарно прстење.

Тако исто сељаку у средњем веку није било слободно носити мач. Ако су нашли мач код њега онда су га везивали, бацали му шешир и одсецали косу. И у завади није било сељаку слободно да се служи мачем против непријатеља, него је се морало за то послужити вилама. Уређење је дакле било врло строго.

Онај који је могао носити оружје и који је погрешно против свог господара, на пример украо му нешто, није смео више ни споље да се јавља као поштен и частан човек: њему је бивало забрањено да носи оружје; само један сломљен нож, као знак његове срамоте, дават му је у руку. Ритери који су изгубили част, губио је и мамузе, и ако му је у опште било допуштено да јаси коња. То је тај коњ бивао обележен тим што су му скидали потковице и ритер је морао без седла јашити са уздом од ужета.

Ако је неко нехотице убио некога то је имао чудновато да испашта; везивали су му о врат, о тело, о руке тешке гвоздене ланце и тако натоварен морао је ићи којој цркви или манастиру на покајање.

У старо доба задовољавали су се по неки пут да казне само симболички изврше т. ј. преступник није бивао у ствари обешен ни обезглављен него су га само пуштали да јавно носи знаке своје казне. Ако су то била дела за која је требала смртна казна, то су племићи и слободни морали носити мач о врату, што је значило да они не само не заслужују да мач носе о врату него да им треба њиме врат пресећи. А неслободни који нису били достојни пленитије смрти од мача добијали су конопац око врата.

За ситније грехове облачили су људима *срамни огртач*. Срамни огртач био је врло тешко и широко отворено буре, у чијем се дну на средини налазила рупа, кроз коју су увлачили главу преступникову те је тако буре наопако окретано. Наравно да носиоцу таквог огртача није било ни мало лако, једно за то што је буре било тешко а друго због срамоте којој је

био изложен. Обично су на огртачу била насликана дела због којих је преступник морао да га носи. Нарочити телесни болови нису били спојени с том казном, ако се не рачунају болови од притиска тог тешког и тврдог огртача.

Слика 34. — Лажни огртач.

Слична је била и казна вешања тешког камења и навлачења срамне мачке. То тешко камење било је обично на форму људских глава, са гвозденим ланцима и прстеновима, које је преступнику вешано о врат. Тежина камења била је увек толика да их је било доста тешко носити кад су их морали дуго носити. Али главна ствар у томе није била да се кажњеном нанесу телесне муке него да га начине смешним и да се предаду подсмеху људи.

Таква је иста казна била и срамна маска, коју су обично правили од гвожђа, и на којој су били насликани ђаволи, начињени дуги кљунови и т. д. Све су то биле срамне казне, али се морају убројати у телесне казне, али као најлакше. Све су те казне цветале нарочито у 16 столећу, али су се у неколико одржале и до 19. столећа.

Слика 35. — Срамне маске.

Да се вратимо у старо доба. Једна врло стара казна, која је поглавито примењивана против племића, и која се може узети као куриозна казна, била је ношење паса. Тај обичај налазимо још у 10. столећу, и пошто се често помиње можемо закључити да је био врло раширен. Већином је та казна да носе псе досуђивана високо рођеним лицима који су се штогод огрешили о свога владоца или у рату учинили какву погрешку. Тиме су

оњи били најсуровије осрамоћени. Докле се одржао тај обичај не може се утврдити. Грим помиње у својим немачким прањим старинама да је последњи пример те казне из год. 1232. У пословици одржала се та казна прилично дуго у најразличнијим пределима и из тога се да закључити да је она била врло раширена и дуго и у обичају и да је морала бити често примењивана.

О значају те казне различно се мисли, али свако мишљење има нешто за себе. Тако се и тврди да је псето познато као нарочито верна животиња, која прати свог господара до смрти и често на његовом гробу умире. Због тога су племићи који су се огрешили о верност, морали носити пса да би показали да су они требали да одрже праву верност и да су они много мање часни него пас, и за то га морали носити.

Други опет тврде да је псето омражена и гадна животиња и због тога су га племићи морали носити да би показали да и они нису ништа бољи од презреног пса. Ту су дакле два мишљења дијаметрално противна једно другом, и ипак једно и друго може бити тачно, као што једно и друго може бити лажно. Видели смо у пређашњој глави о вешању да су ради веће срамоте вешали пса или курјака поред човека. Из тог обичаја да се извести треће разјашњење да је ношењем пса изражено то да онај који носи пса заслужује да буде као пас убијен или да поред пса виси на вешалима.

У другим крајевима била је за племиће, па и за кнежеве друга слична казна, још раније у обичају, а то је да су кажњени носили не псе него седло да би тиме изразили понижење и потчињеност. Тај обичај као да је поглавито владао у Нормандији и у старој француској, с тога се тамо никад није ни знало

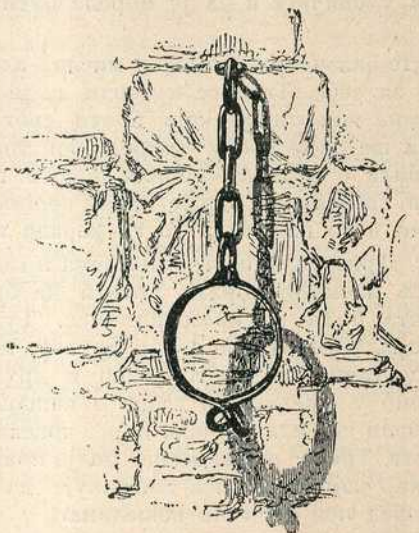

Сл. 36. — Прање у Енглеској

за ношење пса. Седло је важило по себи као симбол потчињености. Ко је носио или морао носити седло, он је требао да покаже тим да је он толико понижен да онај који му је изрекао ту казну може на њему и јашити и тако га најдубље понизити. А то што се нигде не зна за пример стварног јахања не може никако говорити против тога злочина, које није ништа друго него симбол. У опште није увек лако показати постанак једног старог правног обичаја или наћи његов стварни значај, јер извори саопштавају да је тај обичај постојао, од кога, против кога и кад се употребљује и за какво се дело примењује, али

о значају и пореклу зна се врло мало, јер често и старији писци нису о томе довољно обавештени.

Од других казни да поменемо овде још неке обичније као што су *окови*, разне врсте *цранге*, *оков око врата*; које су у

Сл. 37. — Оков за врат

раније време употребљаване на свима крајевима како Азије тако и Европе.

Жигосање

Прастара је мисао да се неко који је учинио какво за друштво опасно кажњиво дело, обележи једним неизгладивим знаком да га сваки на први поглед позна као преступника од кога треба да се чува ми налазимо ту мисао већ у првој књизи Мојсијевој, Бог је начинио један знак на Кајину да га сваки позна. И ако Кајинов жиг није требао да служи као казна, ипак је та основна мисао у Генези јасно исказана да се тиме стално обележава.

За нас овде настаје питање да ли је ватрено жигосање казна и даље да ли је то телесна казна. Одсецаје прстију кривоклетнику којима се криво заклео одсецање носева, ушију итд. требало је да кажњенога до смрти жигосе и одвоји од осталих људи, и с тога се наравно све те казне морају рачунати у телесне казне. Може ли се и ватрено урезивање знака убројати у телесне казне.

Да је угоревање ма каквог знака, што је увек скопчано с великим боловима, по себи зло, не може се спорити; ипак у старо доба то није била казна, него је потицало из принципа користи. Тако су у старом Риму цареви Аркадије и Хонорије ковачима оружја давали угоревати знак у руку. Наравно да то није бивало због тога да се казне људи због избора једног позива, који се увек морао сматрати као потребан и користан него за то да се обележе и да свој позив тачно врше. И друге гране радова бивале су обележаване жигом; али то је бивало у њиховом сопственом интересу да не би били приморавани и на оне радове, који су били испод њиховог достојанства. Данас би се тим људима просто навукла униформа и тиме сигурно то исто постигло. И регрутима су угоревани жигови а тако исто и робовима да би се могли распознавати и да се не би извукли из њихових обавеза, или да би се лакше ухватили ако би побегли. У свима тим случајима не може се ни говорити о казни, пошто угоревањем знака није наложена никаква срамота.

Сасвим је друкчије била ствар кад је настао обичај да се какав злочинац жигосањем учини познат људима. Већ из тога разлога то је била казна и ту настаје само то питање да ли се то може рачунати у казне части у телесне казне. А ту је обоје. Јавно обележавање једног преступника морало је његовој части нанети трајну штету а угоревање жига свакојако је морало по дуже болети кажњенога, дакле мора важити као телесна казна као и сва друга казнена средства, којима су изазивани јаки телесни болови више мање трајни. Али и ако је угоревање жига кажњенога тако унакажавало за сва времена, то се ипак та казна не може рачунати у телесне казне, које

онакажавају него у просте телесне казне јер се под онакажавајућом казном рачуна увек само она којом се неки део тела одваја од тела, а о томе не може бити говора при жигосању.

Кад је први пут жигосање примењено као казно средство тешко је одредити; свакојако оно је било познато у Риму као казна још у доба Цицероново, и поглавито се примењивало на допове и клеветнике. А то је имало логичких оправдања, јер су баш допови и клеветници такве личности које подмукло врше своја кажњива дела, и који су у велико нешкодљиви кад се на

Сл. 38. — Жигосање у руку

први поглед као жигосани познају као такви опасни људи. Дакле тој казни била је здрава мисао у основу. У старом Риму угореван је жиг на челу и то допову знак F (*fur* допов) а клеветнику с (*calumniator* клеветник). И то разликовање било је само логичка консеквенца основне мисли, јер је тиме жигосани бивао обележен као опасан човек, те је сваки знао одмах од чега му се треба чувати.

Под упливом Хришћанства отворено је било питање да ли у опште из религиозних разлога треба напустити жигосање. Човек је лик божји и да ли онда није увреда бога кад се човек тако онакажава. Цар Константин који је укинуо и распињање на крст и увео вешала да не би и обични злочинци умирали истом смрћу којом је и Христос, искупитељ грешнога човечанства морао умрети, забранио је и жигосање из религиозних разлога. После њега жигосање је опет уведено и у томе су правнике помагали сами духовници, оглашавајући да је поглед великога Константина лажан.

У Хини допов који је први пут ухваћен, жигосан је први пут на рамену, да би се за тог допова знало после кад га ухвате да ли му је то први пут или не. Други пут жиг му је ударан на чело.

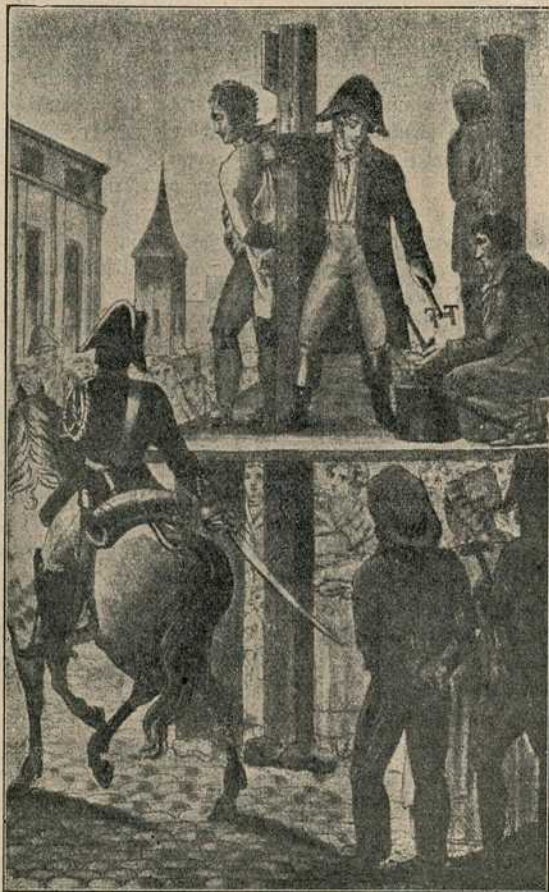
Жигосање у Риму, пошто су прошла религиозна гоњења ширило се све више. Већином су жигосали обичне злочинце, нарочито робове. И код других народа било је уобичајено жигосање побеђених непријатеља а Атињани су ишли још и даље; они су жигосали своје војнике, па и војсковође кад се нису показали довољно храбри. У том случају ударање жига била је тешка казна части, јер је плашљивост код Атињана била срамна као и код других ратничких народа. У осталом Грци су жигосали и допове.

И код других народа та је се казна брзо одомаћила; ми је налазимо не само код свих оријенталних него и код афричких народа; и код Египћана она је била у обичају.

После средњег века те је казне све више нестајало. По царском праву жигосање је истина било допуштено али га је временом све више нестајало из обичаја.

Данас кад се има довољно срестава и путева да се човек оријентише о личности једног ухваћеног, наравно да жигосање више нема смисла.

Наравно да на овом месту не можемо улазити у случајеве који су се дешавали у ратно доба, или у којима су се

Сл. 39. — Жигосање у раме.

људи добровољно из религиозног фанатизма жигосали по лицу крстовима и сличним знацима, пошто они немају никакве везе са казнама, које су нам предмет овде.

Разни окови

И окови као јака телесна казна познати су још из најстаријих времена. Први пример те казне даје нам грчка митологија. Прометеј који је сneo ватру на земљу, био је закован за једну стену; а тако и северна митологија прича о патњама Локија, који је био закован за три камена и отровне капи које су падале на њега чиниле су му толике муке да је се од његових грчева у телу земља тресла. У обе те митолошке приче окови су играли велику улогу, те су окови свакојако били познати и најстаријим народима као срества за мучење.

Окови су употребљавани код свих народа, не само као телесне казне него и за понижавање. Тако су стари Римљани при њиховим триумфалним походима водили побеђене непријатеље оковане гвозденим ланцима. При том се није радило на каквом осигуравању од њих, јер су заробљени били обезоружани, дакле нису могли мислити ни на напад на оружане победнице, ни на бегство. Пу су окови били срамна казна, којом су били осрамоћени и понижени они који су се усудили да се боре против гордога Рима. Ланци којима су окивани заробљени краљеви или војсковође били су обично од злата, али и златни ланци били су ланци, те нису били украс него срамота.

И у Риму као и код других народа било је разних врста окова. А од најтежих окова био је пањ, који је у разним формама примењиван. Оковани седео је у том апарату чврсто везан те се није могао ни мицати.

Галије

Једна од најстрашнијих телесних казни, која је и од смрти гора, биле су галије. Осуђенике су смештали у доње просторе лађе; ту су прикивани тешким ланцима да се нигде са свога места нису могли маћи и непрестано су морали веслати, пошто тада још се није знало за парну снагу.

Узроци због којих су осуђивани на галије били су различни. Први је узрок био што је тешко било наћи радника за мучни посао веслати, те су, једва чекали да нађу јевтине веслаче. У Италији су богохулнике осуђивали на галије.

Сл. 40. — Углављивање у пањ.

Сл. 41. — Окивање у пању.

Казна галија била је позната још и старим Римљанима, којима је у њиховим ратним походима требало доста веслача. Ту казну су називали Римљани *poena triremium*. Али се ту са осуђенима није тако нечовечно поступало, него је осуда била више рад за казну и кажњени су радили заједно са добровољним и плаћеним веслачима. Преступи због којих су у Риму осуђивали на галије, нису морали бити велики. Цар Август једног човека који је се издавао за природног сина цареве сестре Октавије, казнио га је за ту клевету тим што га је послао на галије.

У Француској, Шпанији, Португалији, Италији и Енглеској обично су последње злочинце осуђивали на галије, обично на цео живот а по неки пут и на одређено време, али никад мање од 10 година. У Немачкој је казна галија ређе примењивана.

Казна галија као да је се најдуже одржала у Француској и у Италији. У Француској су осим због других злочина слали и војничке бегунце на галије.

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

Шиљање у манастир

Казна одвајања од света, од његових бораба и задовољстава, примењивали су у Европи и духовни и светски судови обично према полним и брачним преступницима — као што су браколом, конкубинат, завођење, а за тим су на ту казну осуђивали и за богохуђење, кривоклетство, убиство, покрађу цркве, кајишарство и т. д. И у оним случајевима у којима су људи осуђивани на галије, Женске су морале ићи у манастир.

Духовнике су обично духовни судови слали у манастир на поправку за неколико година и обично су за то бирали манастире који су били што удаљенији сакривенији и у којима је запт био што строжији.

Од осталих казни којима су се људи служили да поправе поварене и заблуделе, лење и грешне људе, да поменемо још *домове за запт и за рад* и осуде на *јавни рад*.

Познато је да је *дом за запт* тешка казна која понижава и срамоти. У старије доба домови за запт нису били казнени заводи, него су у њих слали пропале људе да их јаком стегом и навиком на рад поправе. Они су тиме били више добротворне установе него казнени заводи.

Домова за запт није било свуд, као ни данас што их нема. Разлика између некад и сад у томе је што су данашњи домови за запт државни заводи, у које се доводе осуђени и из целе земље, док је пре једно место које је имало такав дом, имало га само за своје људе из места. Нарочито је тих домова било у Нидерландији а највећи је био у Амстердаму. И у Инглеској су они били познати а највећи је био у Лондону.

У Немачкој је тих домова било поглавито у слободним градовима Хамбургу, Бремену и Либеку.

И у старо доба било је сличних установа, пошто је човеку близу мисао да се земља само тако може ослободити од покованих и штетних људи.

Јавни радови

Много старија од робије и од домова за рад јесте без сумње осуда на тешке јавне радове. Стара је мисао да се злочинци и читава побеђена и угњетена племена осуђују на тешке јавне радове; те налазимо свуд доказе да је таква казна примењивана још у најстарије доба. Тако су Јевреји у Мисиру сто година били угњетавани и приморавани на тешке, јавне радове под ударцима свима другим могућним злостављањима. Јевреји су морали зидати градове а пре свега носити цигле.

Тешко је казати да ли су прво у Египту уведени јавни, принудни радови. Позната краљица Семирамида узима се да је она прва гонила своје заробљенике да раде у рудокопима и тако се користила радном снагом осуђених.

Осуда на тешке јавне радове била је раширена по целом свету; код нас је она позната под именом *кулук*. Такви осуђени радили су у рудокопима, на грађевинама сваке врсте на пр. при зидању кућа, храмова, купатила, утврђења, друмова, водовода и т. д. Ако није било довољно злочинаца, онда су те радове радили заробљени непријатељи. У старом Риму Хришћани су давали највећи број таквих принудних радника. Најлепше грађевине под римским царевинама извршене су таквим принудним радовима. Да подсетимо само на величанствена купатила Диоклецианова.

Таквим радницима при јавним грађевинама није било сувише тешко; истина су их тукли, али су се могли слободно кретати, јер нису носили окове.

Много је теже било оним несретницима који су морали радити у каменоломима или у рудницима гипса и сумпора; у њима су осуђени обично остајали целог живота. Јер су обично на такве радове осуђивали оне који су заслужили смрт, али су их, из ма којих разлога, штедели од погубљавања. У раније доба таквим осуђеницима прво су ударали жиг на чело, пре него што ће их послати на та ужасна места.

Од казне јавних радова нису биле ни жене ослобођене; и оне као и људи могле су бити осуђиване на јавне радове. Само што их нису никад слали у подземне руднике него увек на радове на пољу, а нарочито у руднике соли који су били остављени искључиво женским осуђеницима.

Казна јавних радова одржала се и до данас, и ако се данас не признаје више као казна, него само као последица казне.

И ако је по разним крајевима света било још каквих посебних, локалних, оригиналних казни, које овде нису поменуте, ми смо у овом делу прешли све оне главне казне које су примењиване код свих народа, и у свима крајевима земље; и из прегледа развитка и опадања таквих казни може се видети поступни развитак хуманости и правде на рачун суровости и животињске освете код човека, те се надамо да смо овим делом дали леп прилог историји људске цивилизације и историји људских појмова и људске душе.

СКИТНИЦЕ

Американац Жозија Флајнт, заинтересован скитњом као друштвеном појавом, науци да изближе проучи свет „витезова великих путовања“, тих парија друштвених, које чине главни континент тамнички. Скитница и злочинац поготову су синоними, а свет скитница одиста даје највише злочинаца. Отуда је тај свет и за криминалитет засебна интересантност. Али криминалитет проучава злочинца тек онда, када допадне тамнице, у околину која се ни најмање не слаже с његовом природом; отуда пак закључци криминалисте имају неку једностраност. Криминалист не види скитницу у његовој нормалној околини, не познаје његов живот, и онда његова класификација злочинаца не одговара стварности.

Флајнт је с тога одлучио да се и сам претвори у скитницу, да путује, да тумара, да са скитницама дели све промене њихова живота богата догађајима и злим делима. „У току неколиких година — вели он у својој књизи „Tramping with Tramps — живео сам каткад читаве месеце у интимној дружби с разним скитницама у Европи и Америци. Добро сам упознат с њима, с њиним карактером, склоностима. Живот скитачки, ма да је везан с недостатцима и оскудицом у многим чему и с јаким променама, ипак има својих привлачности, којих никако нема у животу сиромашна грађанина, у градским јазбинама, који живот је судбина огромног броја сиротиње. Живот у широку пољу, под небом, ван сваких погодаба и степњавања цивилизованог живота у градовима, без сумње, није без неке поезије. Који окусе тог скитачког живота ретко да не пате од тако зване „Wanderlust“-а. Пре или после, ко је боловао од те болести, ошет се враћа пређашњем животу и тумара великим путевима. Нешто га несавладљиво вуче у широк свет, у неограњене просторије тако, да је ретко у стању одолети тој жељи.“

У Сев. Америци живи сасвим засебита врста скитница, које каткад обузимље „жељезничка грозница“, како вели Флајнт. Остављају своје место живљења и свој рад, ако их имају, па полазе на пут најближом железницом. Разуме се, они карту не купују. Досетиће се ваздан невероватних начина да задовоље страст за путовањем, пењу се на кровове вагона, смештају се по буџерима товарних кола, изложени тако смрти сваки час; али све те опасности и јака осећања не даду им маха да одустану, и докле не оладни та страст за путовањем они живе животом жељезничких скитница, пуним опасности и догађаја. Може бити, да имају новаца они би путовали најскупљим возовима, са свима удобностима које железница може дати; али они новаца немају, стога се пењу на кров кола или на буџер товарних вагона, са често и живот изгубе под његовим точковима.

Флајнт из искуства вели, да је такво путовање врло заморно и мучно, ужасно. Прашина и ситан песак засипају му лице, и често су га повише дана болеле очи. „Али ја знам врло искусних и вештих скитница, који увек тако путују (међ точковима вагона итд.), и то врло вешто умеју да се сакрију под колима. Уопште они морају да се усавршавају у томе начину путовања, иначе би се морали одрећи овога задовољства, нарочито по западним пругама (у Америци), јер тамо кондуктер се нимало не премисља да избаци такве путнике без карте. Што се тиче источних пруга, тамо су цивилизованији обичаји, и скитници кондуктери предлажу: „да скочи кад стане воз.“ Пошто је на западу цивилизација тако заостала скитнице су стога баш и пронашле нарочити начин путовања под вагонима, где удесе себи и нешто седишта.

Железничко особље није веома непријатељски расположено према тим путујућим скитницима. Флајнт прича, како се једном са својим пријатељем попео на отворену платформу, па их кондуктер ипак оставио на миру, ма да их је видео. Путем Флајнту паде у око парченце угља. Болело га веома. На једној малој станици он скочи с платформе, и друг му огледа извадити трун из ока, али узалуд. Старешина станице опазивши то приђе, и сам врло вешто изврши операцију, па још рече: »А сад, момци, брзо, јер воз тек што није пошао.« Наравно, они се нису ленили да се његовим саветом користе.

Кондуктер један, видевши да немају новаца њему за вино, узме их под своју заштиту. Свакипут кад се воз примиче станици где железничко особље са старешином не гаји симпатије према скитницима, он им унапред каже да се чувају. Флајнт и његов друг силазе с воза и измакну напред, да пређу воз и да уђу у њ с друге стране.

Флајнта је то, разуме се, веома замарало, али његов друг, свикнут на све, понашао се философски према таком стању ствари, и храбрио га. Тако су стигли до Њу-Јорка, али у Њу-Јорк су могли прећи само преко покретног моста, а нису имали новаца. Скитница није нимало за то бринуо. Прогурају се и сретно прођу кроз врата железничка, а дремљиви чувар није их ни опазео. На мосту се нађу са још четири скитнице, познанике своје, што изазва заједнички смех и веселост.

Дошавши на обалу Флајнт се опрости са својим другом и више га није видео, нити је што о њему чуо. Али сачувао је најтоплије сећање на њ, јер знао је већ, да добра и лепа осећања у таквих »витезова великих путева« нису никако изузетак.

Флајнт је на тај начин пропутовао више од 20.000 миља. »Научио сам путовати на товарним возовима лепо и спокојно, шта више и с неким угодностима бољим него на возовима путничким. Али ипак било ми је некако необично што никад не купујем карту. Не више него десет пута су ми затражили карту, и тада су ми добро послужили нож, дуван, цигаре, топле мараме. Једном сам своје ципеле морао дати.«

Већина скитница почиње своју каријеру још од детињства. Обично бива да дечко, пун жива уображења, страсти за догађајима, склоности романтизму, пада у јако искушење да ускочи у теретни воз и да путује по свету. Пође ли једном тим путем дечку се ослади, и ретко се враћа својим родитељима, он постаје члан велике породице скитачке, грађанин њине државе, која се у Америци жаргоном скитница зове »Hoboland.« У току година то путовање, пуно необичности, не само што не губи од своје привлачности, већ се та привлачност готово појачава, и скитница просто не може да се задржи на једном месту, одучи се од рада и постаје неспособан за друштво живота.

Једном, путујући по источној Пруској, Флајнт се разговарао с једним старим скитницом, који се рањавих ногу гобељаше путем. Флајнт му казиваше како американске скитнице путују железницом.

— О, то мора бити да је добро! — узвикне стара скитница и с уздахом дода: — Али само помисли, нас би овде у нашој отаџбини извесно сместа обесили, само да нам падне на ум тако путовати! Зар, синко, није тако, нама јадним и одбаченим само у републици места има!

Ипак, железничка друштва у великој северно-американској републици, друкчије гледају на ту ствар, и железничке скитаче и скитњу сматрају за велико зло, с којим се ваља борити, јер иљаде бесплатних путника, које одвозе америчке железнице и мимо своје воље, и отправаљају их по свој територији Сједињених држава, наносе велике штете друштвима железничким. Флајнт је увидео да је развиће тог нарочитог скитања потпомогла релативна лакост с којом скитнице могу бесплатно да путују. Нигде више него у Америци. Железничка скитања тамо су се појавила намах после грађанске војне. Та врста скитница били су махом људи који су заволели живот скитнички, живот логорски, те миран живот у великим градовима постао им је сасвим немогућан. Већина њих који су на тај начин отурени с колеска људи с нормалним животом, испрва су и огледали да предузму какав рад, али је убрзо пренула у њима несавладљива страст за путовањем, мамила их је слобода великих путева, и стотине људи заражених Wander-lust'ом, оставише се сваке намере радити више или мање редовно и пра-

вилно, и одоше да скитају. Разуме се, чим се приближе железничком путу одмах се у њима јави жеља да пропутују и тако. Кондуктери су већином снисходљиво гледали своје слукајне путнике, нешто стога што су их сматрали и за људе, који су остали без рада и икаквих срестава за живот, помало пак стога, што је сваки Американац готов да помогне човеку западу у незгоде. Флајнт мисли да не мање него десет иљада таквих путника сваке ноћи путују разним железницама сједињених држава, а других десет иљада на разним местима очекују згодну прилику да ускоче у воз. Уопште Флајнт рачуна 60.000 скитница од заната у самој Сев. Америци, и трећина тога броја налази се непрестано у покрету. Услед лакоће путовања (железницом) скитња је узела маха и раширена је по свој пространој области Сев. Америке, нарочито у сједињеним државама. Да није тога многа места те земље била би неприступна за скитнице, јер ни један од њих не би се лако решио да преко велике америчке пустиње путује те да дође у Сан-Франциско — »Frisko«, како га они зову. А сад пак свака скитница може тамо железницом да оде, и ви лако можете наићи на једног убогог скитача у Француску, после две недеље откако сте с њиме разговарали на каквој њујоршкој улици.

И људи који морају да путују из места у место тражећи рада, лако постају праве скитнице. Флајнт је познавао много таквих људи, који су посла ради путовали из места у место и све »бесплатно«. После неколико недеља таквог путовања многи се већ навикну на њ, и шта више налазе неке примамљивости у тако покретну животу. Раде неко време у једном селу или вароши, и онда опет иду на пут, али сад већ путују само ради задовољства.

Скитачки ред људи лако долази у додир с преступницима сваке врсте. Флајнт вели да ти преступници чине »аристократију« тог реда људи како у погледу умном, тако и физичком. Врло често злочинци постају скитнице стога што су им други путеви затворени, јер или немају среће или су разочарани у своје занату. Живот скитачки свакако чини се такome човеку примамљивији него ли назебање по јазбинама и ђумезима, од којих се баш и хтео да ослободи чим је прибегао злочину, јер би хтео доћи до бољег живота.

Дегенерата има врло мало међу скитницима, вели Флајнт. »Разуме се, ја нисам могао да испитам њихове лубање, нисам могао да их мерим, да им прегледам зубе, непце, нити да им огледам пуло за време душевна узбуђења, али морам рећи, да онај тип злочинаца, које криминалози описују у својим ученим написима, није ни најмање налик на оног злочинца, који тумара у слободи, и с којима сам се сусретао за време свог скитничког живота. Шта више рекао бих да те њихове слике и описи пре напомињу карикатуру злочинца. Једном сам показао некеме свом познанику једну такву карикатуру, и запитао сам га шта мисли он о томе. — »Па, ја не бих волео да имам тако ужасну спољашност,« рече он. Одиста сви аутори који пишу о преступницима падају у ту погрешку, да за илустрацију својих теорија бирају најгоре примере што им само дођу под руку, и износе их као представнике злочиначка типа. Међутим већина оних, које сам ја познавао, нарочито ако још нису имали тридесет година, могли би достојно фигурирати у ма којем реду друштва, само да се лепо и пристојно одену. После тридесет година, а понекад и раније, они одиста добију неки отисак, који не казује у њима злочинце, него пре људе који су дуже или краће време тамновали. Тамнички живот, особито се често понавља, и уз то у великој мери, вазда оставља трагове, па и најморалнији човек добија после и карактерне црте становника затвореничке ћелије. Шта више и они људи, чији је посао да траже и хватају злочинце, услед честог додира с њима добијају њима својствене црте и навике. И сам сам познавао многе пандуре, које су и сами злочинци сматрали за злочинце због тих карактерних црта које су на њима усмотрели.

Физички сви злочинци који живе у слободи, заједно са скитницима, снажни су и здрави; па ипак примичући се тридесетој години они слабе, али само стога, што су дотле већ неколико пута живели по затворима. »Огледајте само да постојите пред вратима, кад затвореника пуштају после десет година затвора, и погледајте га. Ја сам једном био у такој прилици, и морам рећи да нисам никада дотле видео тако разорено биће. А то је некад био човек снажан и крепак.

Затвор је узрок што међу злочинцима има много чешће болесних људи него ли међу скитницама. Скитница је једнако на чистом ваздуху а живот им је много тежи него ли злочинчев, али они су најздравији и најчвршћи људи на свету. У сједињеним државама постоји и веровање да скитница никад не умире од „своје“ смрти. То тако бива у већини случајева, јер многи од њих гину под точковима товарних вагона, или умиру од глади закључани у празном вагону на каквом возу за храну!

Тешко је замислити подношљивијих и трпељивијих људи од америкашкога „hobo“ (скитнице), који је готов да по читав дан, на киши или под врелим сунцем, чека и дочека један теретни воз на коме би хтео да настави свој пут. Таквога скитницу обично наљути ако би који од његових другова, коме се досади чекају купно карту. Злочинац, до неког извесног узраста не може да се спореди са скитницом у томе погледу, и уступа му у јачини воље и издржљивости, али то само с тога што је он, злочинац, већ доста времена чамао у затворима, што је утицало на његову вољу, ослабило му и њу и живце. Скитница и кад падне у затвор бива то на кратко време, те чим се осети на слободи он се одмах и опорави. Флајнт је то и сам на себи искусио. Вели да није никад собом тако владао, и није се никад осећао здравији него тада, када је слободно ходао и тумарао заједно с осталим скитницама, али доста је било да буде затворен само неколико дана па да постане нервозан и немиран. „Кад је тако кратковремени и својевољни затвор могао рђаво да утиче на моје нерве, онда како ли тек могу рђаво утицати године тамновања, особито на човека, који мрзи затвор боји се тамнице као отрова.“ Флајнт светује криминалогу да сам испита у којој мери затвор утиче на душевну равнотежу, макар и сасвим добровољна, затвореника.

Међу слободним скитницама првенствено има тзв. комерцијалних злочинаца (commercial criminal), који криминал врше ради тога, да извуку неке добити. Они могу потпуно да одговарају за своје поступке. Често кажу, да се злочинац у моралном погледу не може сматрати као сасвим нормалан субјекат. Јер му не достаје осећање кајања. И то је мишљење основано на недовољну познавању његова живота. По погледима који у друштву владају, он доиста није у стању да осети кајање. Друштво га казни за кривицу и на тај начин приморава га да плати дуг моралу. Кривац узима то за нешто сасвим природно, и казну сматра као исплату свога дуга. Наравно, он се увек стара да то плаћање избегне, али кад га већ исплати, рачуна да је с друштвом квитиран, и онда му није позната никаква грижа савести нити кајање!

Ипак отуда се не може извести закључак, да злочинац уопште није способен за кајање. Напротив; али је етика његова унеколико друкчија. Он ће да страда за свога друга, а дубоко презире неверника. Уопште већина злочинаца вазда се залаже један за другога, а онај, који их изневери или изда, навлачи на се опште презирање другова, живот му постаје несносан, тако да често такви субјекти стварају самоубиством. Дружељубље је уопште веома развијено међу злочинцима. Томе често припомаже заједничка опасност, која им прети и стога их приморава да се један другом боље придруже. Али и мимо тога злочинци су вазда готови да један другом помогну, савршено необично и некористољубиво. „Ни једном нисам нашао ни једног злочинца, вели Флајнт, који не би готов био да са мном подели своју последњу пару или да се за мене бори ако види да ми је његова помоћ потребна; такву љубав они показују свима људима који, тако или онако, дођу у додир с њима. Они вазда деле последњи залогај хлеба међу собом, и осећају грижу савести ако не испуне молбу свога друга, или му не помогну у невољи, све онако као и сваки други човек у нормалним погодбама живота.“

По речима Флајнта неки поступци увек изазивају кајање у злочинаца. На пр.: узети новац од просјака или сиромашка сматрају за рђаво дело. Ако из погрешке, злочинац покраде сиромашна човека, њега савест дуго мучи. Он је и сувише интиман с бедом и невољом, и да не би осетио кајање ако му се деси да учини на жао сиромашку, и да га оштети, Флајнт зна случајеве, кад су злочинци враћали покрадене новце сазнавши, да је покрадену човеку новац преко потребан. Филантропи могли би се од многих злочинаца поучити милосрђу, јер они су нар. врло осетљиви према човеку који је кобним случајем запао у друштво скитница и злочинаца, а сам је из бољег

друштва. Тако пале људе скитнице и преступници увек сажаљевају, и не само то, него су готови и вољни да им помогну изабавити се из јаме у коју су пали и да се врате пређашњем животу. (Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Као занимљиву старину од пре 63 године, саопштавамо овај уговор о касапској аренди у општини Паланачкој, из кога ће наши читаоци видети по коју се цену онда продавало месо и под каквим условима. Овај је уговор написан на по табак старе хартије — пенцерије, старим правописом који се једва могао прочитати. Оригинал је сачуван.

У Г О В О Р

Који ми долупотписати обштина Паланачка, погодисмо са касапином по имену Митром Илићевич аренду касапску за једну годину то јест, од 23 априлија 1839 год. до 23 априлија 1840 год. за двадесет талира. На које ће он давати буди које стоке, или јагњеће или говеће и то добро месо и за свагда имати и у свако време, даваће оку по један грош, од Бурђевадна до Петровадна, а од петровадна за целу годину, даваће оку меса по двадесет и четири пара како говеће месо, овче и прочаја које се буде клало на касапници, зато дајемо овај наш уговор гореречену касапину болшаго ради вјерованија.

У Паланки
1 Маја 1839 год.

Обштина Паланачка
кметови:

Јања Ђорђевић
Стеван Петровић
Милош Ивановић
Јован Златановић

№ 186
192

5 Маја 1839 год.
у Смедереву

(М. П.)

Начелник окружја
Смедеревског
Стефан Петровић

Саопштио: П. К. М.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

К И Б И Ц Е Р

(Из забележака једног полицајца)

(Свршетак)

— Сутра дан, наставио је капетан после једне паузе, био сам збиља болестан, али ми то сада није ништа сметало да идем на дужност. Шта више, једва сам чекао да изиђем на улицу, јер сам држао да ме „кум“ већ очекује на некој раскрсници, те да ми објасни синоћни „малер.“ Пролазећи поред г-ђине куће, опазих је опет на прозору, али ме она и не погледа. Ала је обазрива помислих у себи и продужих пут у касарну, застајући на сваком ћошку, и погледајући „кума.“ На моју велику жалост њега нигде не беше, нити се, ево већ 3 дана, чује да је жив. Тек данас пре подне, примио сам од њега једно писмо у коме, ево шта пише:

— Многоцењени господине капетане,

— Ви сте красан човек а још бољи кавалер, па с тога се, надам се, нећете наћи увређени, кад Вам ставим до знања: да од нашег „уговореног посла“ не може бити ништа, или јасније речено: да је све то била једна лепа шала, коју сам измислио да бих дошао до новаца. Знаш да ћете се страховито љутити када ово будете читали, али сам тако исто и уверен: да ћете ми, на крају крајева — кад о свему добро и зрело расудите — бити захвални за ово саопштење, јер шта би било?, прет-

поставите сами, да сам Вас и даље оставио у заблуди према г-ђи Ј.... Ви сте у њу толико заљубљени, да сте способни, у то сам потпуно уверен, за сваку глупост, која би, морате признати, могла само Вама нахудити, Ви ми тако исто, па ма и доцније, морате бити захвални за искуство, које сте овога пута стекли а за тричаву суму од 5—600 динара. Са оволиком сумом повисите цифру траженог мираза и жените се, г. капетане, са уверењем: да су жене куд и камо поштеније но што људи замишљају.

— У интересу је Вашем, да ову ствар од свакога а нарочито од полиције пређутите. Радећи противно, Ви би се, поред јавне бруке, изложили још и непријатности, по што су сва Ваша оригинална писма код мене, и ја се нећу ни мало устручавати да их предам мужу госпођином, ако ми Ви зато будете дали повода. Надајући се, да до овога неће доћи, ја Вам унапред изјављујем захвалност, како на новцу тако и на ћутању.

»Ваш услужни кум.«

И поред свег усиљавања да будем миран за време читања овог писма, нисам се могао уздржати, а да не прснем у смех по свршеном читању. Посматрајући ме како се слатко смејем, капетан је наизменице и бледео и црвенео, док ми најзад не викну срдитим гласом:

— Ако не престанеш једном са тим смехом, наљутићу се озбиљно на тебе.

— Како да се не смејем, узвикнух му ја, кад си тако страховито насео са једним од наших најпреденијих варалица.

— Шта, зар ти познајеш »кума«?

— Јадан ти »кум,« а кумство ти већ није могло црње бити. Јеси ли чуо кад год за генијалну варалицу Алексу Костића?

— Онај што је пре неколико година преварио у Смедереву и самог начелника окружног?

— Он главом.

— Па...?

— То је био твој кум.

— Ух, молим те, не говори ником ништа.

— Не брини, али дођи сутра пре подне код мене у канцеларију да се видиш с »кумом.«

— Како! Зар је већ ухваћен?

— Још не, али ће до сутра бити.

— Молим те, ја га не тужим за новац и сат; само да ми врати писма, и то да нико не зна.

— Уверавам те, да ћеш их још сутра имати у рукама, а може бити и сат.

— Ти си најславнији човек на свету.

— То си ти већ једном казао за твога »кума«, те према томе, признаћеш и сам, компарација је мало незгодна.

— Ах, молим те, не љути се

* * *

Када сам сутра дан, одмах по доласку у канцеларију, позвао Алексу, који преко ноћи беше ухваћен у једном ђумезу у »Скардарији«, да ми опширно исприча капетанову ствар, поновио је он дословице и у највећем смеху све оно, што ми је капетан већ био испричао. На питање моје од куда је знао да је капетан заљубљен у гђу Ј...., а нарочито, пак, како је с њом удесио онај говор, одговорио је, од прилике, ово:

— Све до пре неколико дана ја сам се обично налазио у кафаници код М.... која је, као што знате, преко пута куће гђине. Беспослен, као што ме је Бог дао, седео сам обично поред прозора и посматрао мимопролазнике. Како је капетан редовно два пута дневно, а по некад и више, пута пролазио поред куће госпођине и врло веспретно »бленуо« у прозоре, то ми је он, са свим природно, од свију мимопролазника највише пао у очи. У почетку га посматрах из простог љубопитства, па га по некад чак и сажалевах, али кад ми једне ноћи придигоше на картама и последњу пару, а по томе можете судити у каквом сам друштву био, дође ми на памет срећна мисао, истина после дужег размишљања, да се користим највештају капетановом. На моју велику срећу, десило се, да се гђа тога јутра појави на прозору у тренутку када је и капетан наилазио ули-

цом, те ја тако употребим ону срећну случајност и приђем гђи, те да ме капетан види како с њом разговарам.

— А шта си разговарао, упитах га ја?

— Молио сам је да ме извести јели њен »господин муж« код куће, и да ли би ме хтео примити поводом извесне ствари. Кад ме је гђа упитала каквог посла имам код њеног мужа, на које сам питање већ у напред био спремио одговор — тобож ради службе практикантске, користим се том приликом и окупим је молити за протекцију. Овај разговор, који се свршио обећањем гђиним да ће поткрепити моју молбу, трајао је таман онолико, колико је требало капетану да стигне до гђине куће и да ме види како с њом разговарам. Даље већ знате све —

— Желео бих још да знам шта је с писмима, сатом и бразлетном?

— Писмо и сат код мене су, а бразлетну сам продао.

— Ко ме?

— Е, то нећу казати без званичног саслушања.

— Зашто?

— Зато што сам уверен да капетан не сме поднети тужбу, јер би се тиме страховито обрुкао.

— Али, ако ипак то учини?

— Кладим се да неће.

— У што?

— У бразлетну о којој је реч.

Пошто сам се слатко насмејао овој досеци Алексиној, послах га с једним детективом у стан, те да из истог донесе сат и писмо. Тек што је он изишао из моје канцеларије, кад ево ти капетана, који ми поче још с врата захваљивати на услузи. Срео је »кума« у ходнику и сазнао све. За време док сам му испричао Алексин исказ, коме се сада и он смејао, вратио се Алекса са детективом. Сва писма била су на броју, а и сат је био у исправном стању. Предајући капетану и једно и друго упитах га, више шале ради, хоће ли да подиже тужбу против »кума«, али он, у место одговора, узе из новчаника 2 новчанице од по 10 динара и предаде их Алекси са молбом, да о целој ствари ником ништа не прича —

* * *

На годину дана после овог догађаја, »имао сам част« да учествујем на свадби капетана М. који, узгред буди речено, узимаше једну врло лепу и доста богату девојку београдску. Тек што, по свршеном ручку, беше отпочело играње, кад ми од једном приђе младожења и упита ме:

— Бога ти шта је са оним несрећником?

— Којим? одговорих му ја.

— Оним нашим »кумом.«

— Од куда ти он данас паде на памет?

— Са свим природно, одговори ми капетан, јер да није било њега тешко да би се још оженио.

— Ако си мислио да му захвалиш на услузи, онда ћеш се морати одрећи тог задовољства, да му захвалност лично изјавиш, по што је он од пре 6 месеци у београдском казамату, и тамо ће остати још пуних 6¹/₂ година.

— Због чега је осуђен?

— Због масе крађа, превара и фалсификата.

— А могу ли му ја послати мало трошка, али тако да он не зна од кога је.

— Зашто да не? Писмо с новцем пошљи на управника завода и он ће новац доставити коме треба. На писму се не потписуј.

— Баш ти хвала. То ћу одмах учинити.

* * *

После неколико дана известио сам се: да је управник казненог завода примио за Алексу на дан капетанове свадбе 50 динара. На писму, којим је овај новац послат, био је, вели, потписан »непознати пријатељ.«

РИГЛА

Edmond Séé

Овог лета дознах из новина, да се догодио један злочин између Гарен-Безонса и Азијера: убијена је госпођица Клара Порже, која живљаше са свим сама, у својој малој кућици.

У времену злочина, код жртве је становао и њен сестрић, Андре Доши, мој друг из детињства, „млад писац доста познат.“ Али Андре, који врло тврдо спава није ништа чуо. Каква страшна авантура! Детаље сам дознао из новина, пошто сам се у то доба бавио у Аигадину. Одмах сам се дакле пожурио да му напишем једно писмо, искрено и радознано, али ми мој пријатељ није одговорио. Очекивах дакле с нестрпљивом његову посету. И Андре дође јуче. Изгледао ми је променут, омршавео и врло несрећан. Без сумње да је био страшно мучен овим злочином, извршеним тако близу њега и који је он могао спречити само са мало више среће. Ја знађах са друге стране да његова стара тетка, као обично, беше према њему доста равнодушна и да је он не посеђиваше често. Два или три месеца само преко године, за време распуста, проводио је он код ње, да би се усамио и радио са више слободе.

Чим ми је стиснуо руку, после обичне изјаве жаљења рекох Андре-у:

— Па како! мој јадни пријатељу... Причај ми, причај ми... То мора да је било страшно...

Али ме он прекиде нестрпљиво:

— Ох, не. Молим те! Не говоримо више ништа... То ме узбуђује... и после, мучи ме.

Ја ућутах, збуњен. После кратког ћутања, поче он понова, тише:

— Е па јест, мртва је. Убили су је. Ето, јеси ли задовољан? Ја, ја нисам ништа видео... Као у Амбили-у, ти знаш, шипарица: „Ја нисам ништа видеала, ја нисам ништа разумела!... Ох! Шта је ту било истражних судија, па њихових увлачења и финеса. Чисти ми, рекли би још да сам саучесник у убиству, само што се нисам пробудио на време. Не, ти то не можеш замислити...“

Али како ја гледах свога пријатеља са изненађењем, ни мало сакривеним, не одговарајући му, шчепа ми он изненадно руку:

— Најзад, не! доста је... рећићу ти све... Пуцам од туге и муке што се морам претварати већ од шест недеља. Ти си разуман, мој стари, ти ћеш ме разумети. Поверавам ти ствар, коју нико неће знати, никада... Много сам трпио, много. Ја ћу ти се исповедати са свим слободно, ти ћеш ми рећи озбиљно, после, да ли сам бедник, да ли ти изгледам бедник и хоћеш ли ми стиснути руку.

Андре обриса очи, једним брзим покретима, затим настави:

— Не верујем да сам заиста бедник, не верујем. Само сам био кукавица. Бојао сам се. Био сам кукавица!... Кратко, признаћу ти једну гадну ствар: чуо сам све из своје постеље у својој соби... и нисам мрднуо!...

— Ти...?

— Да нисам мрднуо. Ох, знаш добро; тог се чудим, ти се буним; али ти ниси никад осетио дрхтавицу највећег страха. Ја те уверавам, ја имам оправдања. Али чекај, да ти причам подробно, напоследку судићеш.

Ево. Легао сам дакле, тог вечера око једанаест. Радио сам на мом роману од јутра; али не иђаше, никако не иђаше. Бејах у очајању. Ја, који сам рачунао, да за два месеца распуста, проведем код ове старе, донесем једно занимљиво дело, ја сам написао само неколико страни, осредње вредности, које ми је ваљало подерати, пошто сам га понова прочитао. Дакле лежем. Уврћем лампу и сањарим о свом роману. И мало по мало идеје надолазе, у мозгу; фразе се одређују; осветљавају; ја налазим „мој“ таленат. Ја сам срећан. Ипак једна тешкоћа жеже ме. Требало је одредити једним нарочито оригиналним начином, једну по самој себи, врло оригиналну, и чисто мој проналазак, До ђавола! Не иде никако. „Гледајмо размишљајмо... Тражимо... Тражимо...“ Ах, муке нашег гордог заната нико не може разумети. Ти, ти их познајеш добро. Зар нас то не чини равнодушним према свему... свему?

„Око половине истраживања почех већ дремуштити, чух како се отворише врата од врта. Могаше бити поноћ или један. Ја мишљах у сну: „ах, то мора да је вртар; враћа се или излази. И онда помислих и без икаквог страха рекох себи — толико ми мисао беше одиста на рад —: „Ако није он, онда су можда разбојници. Бејах без икаквог стварног узбуђења. Сећам се само, да се окренух у постељи, да би нашао какву бољу „позицију.“ Мој роман не престајаше да ме мучи и ја почех понова мислити на тешкоће, како да завршим ову главу. У том тренутку чух како шкрипи шљунак у врту. Неко корачаше наниже, готово поред самих прозора од трапезарије. То беше још вртар... вртар?... И одједанпут, сећам се, чух како се изнесе овај човек, било је извесно један сат. И ја помислих у себи: „Јест, јест. Ево Шилијана, враћа се да спава.“ Од то доба, сигурно, он не беше више понова сишао. Међутим неко корачаше, корачаше још. Јесу ли то збиља разбојници, што су се увукли код моје тетке, да је убију или покраду? Признајем ти, почех огледати ову евентуалност, али без многог страха, јер не веровах да би то било могуће. Такве ствари не догађају се никако. Оне се читају у новинама, али не догађају се. Затим, ја ти понављам, почех, да би се расејао, понова тражити какав леп крај за моју главу. Цела ће глава оманути, ако га не нађем. Каква невоља!... И ја мишљах упорно: „И баш сад, кад бејах већ на путу да радим, да измислим хрпу ствари! Ах, и разбојници могу доћи! Пре свега, пре свега мој роман! До сад, ти разумеш, је л'?... Реци да разумеш!“

— Јест, ја...

— Јест, разумеш. Чекај! Чекај! После свега овога, најзад нађем једно решење. Остаде ми још само да напишем. Зато, веома задовољан, готово већ и забравивши историју о разбојницима, о моме страху, о корацима у врту ја заспим. После неког времена, тргнем се јако из сна; и пре него што ма шта помислих, осетих страх, изненадан, луд, бесан, који ме стеже до утробе. Извесно, извесно се у кући дешавала несрећа. Прислушних, надигох се, али у почетку ништа не чух. Умирен мало почех се понова замотавати, кад од једном одјекну прасак један у суседној соби и наруши тишину у кући. Споредна соба, одвајаше моју од собе моје тетке; беше пуна ормана, и посуђа кујинског. Не могаше бити никога у њој, и без сумње то мебл... Али други прасак, мало слабији од првог учини те почех дрхтати од неког непокојства, детињског, необјашњивог; затим одмах чух кашљање, ту до мене: неко ситно кашљање, непознато; кашљање човечије. Сместа се сетих страха, што ме беше обузео, пре него што заспах, онога страха, што га занемарих, не знам због чега; и какво предубеђење: ја мишљах на све, што се могло десити, за време мог сна, и резултат размишљања беше, да су „они“ ту; да су „ушли“, да треба радити и изненадити их у сред крађе, у сред злочина.

„И као да потврди није мислим, зачу се накашљивање; и неко тешка ствар паде на паркет. Затим тихо шапутање, пре-стаде шапутања; и пред вратима, пред мојим вратима угледах како сијну један зрак светлости и нестале га.“

„Ах! знам. Требао сам викати, дерати се, скочити са постеље; али ја се не усудих. И у часу дође ми на памет једна мисао, чудовиште од егоизма — ригла!... Метух је. Никако не бих легао а да је не метнем. Бејах умирен. Ма шта да се догоди, догодиће се ван моје собе, ван мене. Ја нећу видети. Нећу знати! Ја ништа не мећем на коцку. Ја се тресах од страха и — да ти кажем — од радости, да, од радости. А моја тетка! моја сирота тетка!...“

„Светлост бејаше исчезла, и ја не чух више икаквог шума. Цвокоћући од страха, покушах да себе уверим, да сам се претварио. Усињавах се да се као јак дух уздигнем над самим собом и једнако понављах сам себи, сасвим полако: „Нема лопова... Нема лопова... Светлост је мора бити произашла од... од...“ И не нађох ништа. Пређох дакле на објашњавања шума, ког чух. Било је мебла, који пуца, пацова који трче, паса који сањају. Двадесет анегдота, које су ноћу страшила, а којима се дању из свег срца смеје, падаше ми на ум. Наскоро поче и код мене да настаје дан. Наскоро почех се смејати. Реших се да баш не пропустим да испричам тетки колико сам био кукавица, и како сам већ готово био оставио да је убију. Да би још мање кукавички изгледало, размишљах чак, како би требало измислити какав сан: Све да се деси у сну... Али на једном осетих испод покривача да сам блед као мртац, да ми дах застале.“

Чух срце како удараше да искочи, беше ми као да сам у јуку-патилу од леда: неко притиште... притиште на скакавицу од мојих врата!...

„Ах мој стари, јадни мој стари!... Ја понова угледах зрак светлости и овога пута знадох сигурно да су „они“ били ту „да је то истина,“ да ми не треба више тражити објашњење и оправдања! Како су ушли мало ме се тицало. Они беху ту. И ја брзо осетих како ја не бих отворио, не бих никада отворио, не бих ни једног слога изговорио; како би поднео и смрт и слушао како се све свршава у тишини! Ах! бејаш кукавица, гадно бејаш кукавица!... Али ме никаква сила човечија не би приморала да отворим. Они су били сувише близу!...

„Али више нису понављали пробање. Удалише се. Природно! Осетих, као и пре, како ме обузима открављујућа радост радост срамна. Постах готово већ луд од среће, при помисли да сам спасен, да сам их „одбио“; да је једна мала ригла.... Ја пљесках мојој опрезности, као неком генијалном делу. Ја бејаш велики човек... Они се удалише!... Где одоше? Без сумње на крај ходника, доле ка другој одаји. А моја тетка, она, није се затворила! Презрех је сместа. Сирота стара! Глупа стара! Само за то што није метла риглу морала је да трпи страх, страх да умре са свим сама, напуштена, без ичије помоћи. И сад...! А ја сам јој хиљаду пута саветовао да се закључа! Па што ме није послушала! Увек ми говораше: „Мој ће ме сестрић бранити!“ Ех! он је истина њен сестрић...! Ето гледаш ме, осуђујеш ме, ти мислиш да је то одвратно; али ти то не можеш знати. Требало је бити на мом месту. Не можеш ти то никако знати. Ја сам имао у том тренутку и других мисли, ево, још срамнијих, још нижих и чији збијен цинизам плашаше и мене самог. Ја мишљах како ја хоћу да живим, ма по коју цену; како је мој живот много драгоцен, него ове моје старе тетке. Ја не знам већ какве ми идеје литерарне, бесмислене, подле, у погледу друштвене равнотеже, не падаху на ум у средини мога страха као извињавања. Ја шапутах: „Један је писац много потребнији својој земљи, него једна стара девојка. Ја нисам ожењен, али оженићу се... имаћу деце... ја треба да живим!...“ И још даље, ја помишљах на своју пријатељицу, коју обожавам; на своју садашњу срећу, на будућу славу; на све друго што би било уништено само једним ударом ножа једног од ових дивљака. Најпоследње шта?... Ја нисам имао ни револвера! Али не. Да сам ја волео своју тетку, или да је то била моја љубазница, да је њој претила опасност; ја бих с места на-срнуо. Треба волети бити заљубљен, па да се буде храбар. А овако, ја не знам; ја ти се кунем да не знам. Тако је човек жена, тако егоист; колико ја само бејаш сигуран да сам заклоњен овим вратима кукавички затвореним! Чак почех симпатисати овим разбојницима. Јест. Пошто не могаху напасти на мој живот, учини ми се, као да треба да ме поштују. И моја подлост учини ме још и гордим због тог поштовања. Вољно се са своје постеле начиних саучасником. Видех себе као у неком рђавом сну, удружена са њима у неком добром послу; ја бејаш од њихових. Бесмо се удружили „ништа необичније“ да свршимо са

једном старом која је непотребна и крчи пут. Осетих се готов и на свако издајство, ја бих им собу показао!... Ето шта је гадно. Најзад постах мало ладнокрвнији мало храбрији. Представих од једном моју тетку, јадну моју тетку нападнуту, без олбране, са страшном раном на грудима. Бејаш већ готов да скочим са постеле, да вичем, да се раздерем... али не мрднух. Каква агонија! Сем тога у кући се више ништа не мицаше. Тетка не викаше никога. Ја дрхтах, мислећи, укочена врата: „Па пошто не зове, пошто не виче!... Ако узвиче, идем... чекаћу док не викне... најзад можда они само краду. И ако их уплашим, можда ћу баш ја тад бити узрок убиству!“ Више се ништа не чујаше. Ја се понова понадах: можда је све то само илузија мојих чула!... Али часови пролажаху један за другим, мирно, без узбуне; ноћ протицаше, и мене поче обумати сан, полако, заповеднички у сред мога страха. И ја заспах понова, као што се спава после море, за време море — — — — —

Али у јутру, отворивши очи — мора да је било врло рано — сетих се свега јасно: не варах себе више ни догађајима ни обманом. Скочих из постеле са овом гадном мисли, ничим не помешаном: „У сваком случају сад је све свршено“, — и не знам како се овога пута ни најмање не понадах. Помакох ладнокрвну моју риглу. Отворих врата. На први поглед приметих напред: мебл беше поизвртан! Врата од собе моје тетке беху широм отворена! Знао сам све... У врту птице пријатно цвркутаху; никаквог ветрића. Вртар у велико још спаваше. Хтедох да заплачем. Више се не сећам... Викао сам; сећам се да сам викао. Слуге, вртар, сви су дошли. Показах им напред и врата од собе њихове господарке. Морао сам бити врло блед и једва говораш. Вртар уђе први, затим брзо изиђе и позли му. Послаше по комесара; а ја, ја осетих потребу да изиђем, да будем само даље. Рекох им да одох на станицу да известим оца. У ствари он је и иначе морао доћи тог јутра. — Ти познајеш мога оца, његову присебност. Он се о свему постарао. Ја се међутим још истог вечера вратих у Париз и разболех се. Хтео сам те видети, али ти ниси био овде... Истрага је брзо вођена, одмах су двојицу затворили. Мене испитиваше, мучише питањима... Рекох да сам спавао... Мој отац и цео свет потврди да ја имам врло тврд сан... Нису протествовали. Моју забуну објашњаваху узбуђењем... Остало знаш. Нападнута је за време спавања. Није се мучила. Кад су је нашли, изгледало је да још спава. Ја је нисам видео, нисам хтео да је видим... Јадна жена! Легла је, ја сам јој пожелео лаку ноћ и све се свршило... Не знам шта је било... Одвели су је... Ја не знам шта се десило. — Као што видиш, ја сам заиста чуо шум, али сам одмах понова заспао... Ето... Испричао сам ти. Налазиш ли да сам бедник?

Погледавши ме, мој пријатељ поче понова дрхтати. Ја немадох снаге, да се покажем не умољив, пољубих га из свет срца. — За искреност.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Јефта Угричић

25

Пијан човек се тога дана рачунао већ у ситан наред. Мало-по-мало, па се народ све више опијао. Отпочеше и кавге. Трених је ипак остала огромна већина, те је имао ко да припази на пијане. Зато су весела браћа и пила без мере. Газин је тријумфовао. Он је са самозадовољним изразом на лицу ходао око свога места на даскама, под које је без бојазни пренео ракију, која је дотле била чувана негде у снегу иза казата, на тајном месту, и лукаво се смешио, гледајући на муштерије, кад му се приближују. Сам је био трезан и није попио ни капи. Имао је намеру, да

протера кера на крају празника, док претходно покупи све парице из осуђеничких џепова.

По казаматима су се разлегале песме. Али је пијанство прелазило већ у праву необузданост и од песама није више било далеко до суза. Многи су ишли кроз казамате са својим рођеним балалајкама, са огрнутим кожусима, и тобож лолински ударали у струне. У засебном одељењу саставио се чак и хор од осам људи. Они су дивно певали уз пратњу балалајака и гитара. Чисто народних песама певано је мало. Сећам се само једне, што беше живо отпевана:

Синоћ сам млада
На веселу била.

И ту сам чуо нову варијацију те песме, на коју нисам раније наилазио. На крају се песме придавало неколико стихова:

Погледај ме млада,
Све ред и у раду:
Кашике сам опрала
И чорбу сам прелила,
Первазе сам истраа
И колаче испекла.

А већином су се певале песме, у нас тако зване, осуђеничке, уосталом, све познате. Једна је од њих: „Беше му“ — хумористична и описује, како је човек некада уживао и живио као господин у слободи, а сад допао тамнице. Описивало се, како је некада справљао „блманже“ са шенпанским**, а сад —

Даће купус с водом,
Ја ћу лепо сести;

*) Јамачно од француског blanc-manger (беле пите с бадемом).

**) Шампањско вино.

За ушима пуцаће —
Тако ће се јести.

Могла се чути и она сасвим позната:

Пре сам био пун радости,
Капитал сам имао свој;
Ал' капитал — Бог да прости!
Сад невоља читав рој...

и тако даље. Само што су код нас изговарали „копитал“ уместо „капитал“, производећи копитал од речи „копите“ (што значи: скупувати, гомилати); певале су се и тужне песме. Једна је била чисто робијашка, такође, чини ми се, позната:

Сунце небо обасјава,
Добош зору оглашава, —
Најстарији врата откључава,
Писар иде да нас пребројава.

За нас неће нико знати,
Како с' живи, како пати;
Ал' Господа и овде срећемо,
Ми ни овде пропасти нећемо,
и тд.

Друга једна певала се још тужније, уосталом, дивном мелодијом: њу је по свој прилици саставио какав прогнаник, са отужним и прилично неписменим речима. Из ње се сада сећам неколико стихова:

Очи моје неће видет' онај крај,
У којем сам рођен;
Да многе муке трпим тако невин,
За увек сам осуђен.

Кад са крова буљина зауче,
По лузима разлеже се само, —
Заболеће срце и сиждити јако,
Јер мене неће бити тамо.

Та се песма код нас певала често, али не у хору, него соло. Дешавало се, да ко год, у нерадно време, изиђе на степенице од казамата, седне, замисли се, подупре образ руком и удеси је високом фалзетом. Ти слушаш, а оно ти у душу продира. Било је у нас добрих гласова.

Међутим хватао се већ и сумрак. Туга, јад и запара тешко су почели избијати на површину сред пијанства и опште теревенке. Онај, што се пре једног сахата смејао, јецало је већ негде, напивши се као земља. Други су већ имали кад, да се по двапут потуку. Трећи, бледи и једва се држећи на ногама, лутали су по казаматима, заподевали кавге. А они, чије пијанство није било свађаличке природе, узалуд су тражили пријатеље, да пред њима отворе своју душу и исплачу своје напоито зло. Сви су ти бедни људи хтели да се провеселе, да проведу задовољно велики празник — и, Боже мој! — како је тежак и жалостан био тај дан мал те не за свакога. Сваки га је проводио, као да се преварио у некој нади.

Петров ми је прилазио још двапут. Он је врло мало пио преко целога дана и био је готово сасвим трезан. Али је до самог последњег часа све нешто очекивао, што се на сваки начин морало догодити, нешто необично, свечано, радосно. Ма да он о

томе није ништа говорио, ипак се то видело по његовим очима. Летео је из казамата у казамат без престанка. Али се ништа особито није десило, нити се могло наићи што на друго, осим пијанства, пијаначког бесмисленог псовања и од пића загрејаних глава.

Сироткин се такође шуњао по свима казаматима, у новој црвеној кошуљи, лепушкаст, умивен, па као да је и он, тихо и наивно, нешто очекивао.

Мало-по-мало, па у казаматима постаде несносно и одвратно. До душе, било је много и смешних ствари, али је мени било некако болно и жао њих свију, било ми је тешко и загушљиво међу њима.

Тамо се препиру два осуђеника ко кога треба да угости. Видело се, да се већ дуго препиру а да су се пре тога чак и посвађали. Један је био још одавно нарочито нешто киван на другог. Он се жали и, преплићући језиком, напреже се да докаже, да је овај учинио према њему неправду: био је продан некакав новац, прошле године на покладе. Нешто је још и осим тога било... Тужилац — висок и развијен момак, није био глуп, миран, али кад је пијан — тежио је врло да се спријатељује и излива своје јаде. Он је и псовао и истицао своје право, као са неком жељом да се после још јаче помири са противником. Други — једар, дежмекаст, малога раста, округла лица, лукав и подмукао. Он је пио, може бити, више од свога друга, али је само мало био пијан. Био је од карактера и важио као богат, али му је, ма из каквог узрока, изгледало пробитачно, да сада не раздражује свога експанзивнога пријатеља, него га одведе крчмару; пријатељ једнако тврди, да је овај дужан и обавезан послужити га, „само ако си поштен човек“.

Крчмар, с неким поштовањем према поруциопу а са знацима презирања према експанзивноме пријатељу, јер овај не пије за свој новац, него га чисте, узима и налива шољу ракије.

— Не, Степка, то ти мораш, вели експанзивни пријатељ, кад је видио, да је освојио, — зато што је то твоја дужност.

— Та нећу ја сад ту с тобом забадава да лупетам! одговара Степка.

— Не, Степка, то ти лажеш, потврђује први, примајући шољу од крчмара, — јер си ти мени дужан новаца; немаш савести а и очи у тебе нису твоје, него позајмљене! Неваљалац си ти, Степка, па то ти је; једном речи, неваљалац!

— Та шта брбљаш ту? Ракију си просуо! Кад ти се чини част, те ти се даје, а ти пиј, виче крчмар на експанзивнога пријатеља, — нећу те до сутра ваљда дворити!

— Па испићу, шта се дереш! Христос се роди, Степане Доробејићу! учтиво и с лаким поклоном; држећи шољу у рукама, окрете се он Степки, којег је још пре по минуто називао неваљалцем. — Да си здраво за сто година, а што си преживио, да се не рачуна!

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„По чл. 30 и 76 старог закона о устројству општина и општинских власти, она лица, која се збаци са дужности општинских часника, не могу бити бирана за три године.

По члану 150 садашњег закона о општинама, овај рок сведен је на две године.

Да ли за поменуто лица важи и даље рок из старог закона, или и за њих важи рок из чл. 150 садашњег закона?“

II.

„Кад је неко уклоњен са дужности због тога, што није плаћао онолико непосредног пореза, колико је било довољно по закону, да у извршен положај општинског часништва уђе, може ли он бити биран чим буде плаћао довољно пореза, или за њега важи рок из чл. 150?“

III.

„Стари одбор изабрао је по чл. 181. зак. о општинама гласачки одбор за изборе општ. часника.

Може ли овај гласачки одбор вршити и друге општинске послове на збору, који би имао да решава хитне општинске послове, као што су: буџет и т. п. или треба бирати други. И, ако треба бирати други, хоће ли тај избор да врши стари одбор или нови, ма да овај последњи још није положио заклетву и уведен у дужност, јер против избора постоји жалба.

IV.

„Да ли ће се записник о општинском буџету, кад је он предмет општинског збора, саставити по распису г. Министра Финансија од 7. марта 1895 г. Абр. 1.545, или по чл. 47. закона о општинама?“

V.

„Кад извесно лице падне под стечај, и код суда положи заклетву да нема више никаква имања ни кретна ни непокретна, може ли оно, после неколико година, тражити наплату по признаницама, које су датиране пре положене заклетве или их преносити на друге, ма да је поменуто лице још под стечајем.

Има ли у овој његовој радњи кривице, и шта у опште, општински суд треба да ради у оваквим случајевима?“

VI.

„Кад поверилац има признаницу, чија вредност прелази 200 динара, па доцније наплати од дужника један део, те дуг остане испод 200 динара, да ли је за суђење надлежан општински суд или не?“

VII.

„Има ли вредности исправа, која није потврђена влашћу, а дужник је, међутим, неписмен и као сведок потписан само писац исправе?“

VIII.

„У почетку ове године ваљало је саставити општинске буџете, који би важали за ову годину.

Али, како је господин Министар Финансија, расписом својим од 30. јануара ове год. Бр. 531, наредио, да се са састављањем буџета стане све до појаве новог закона о општинама, то је тако и учињено.

Тим расписом наређено је, даље, да се до човег буџета сви издатци чине по старом буџету, у смислу члана 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима, па су општине тако и поступале како у погледу плата општинских часника, тако и осталих издатака.

У неким општинама буџети су састављени за време старог часништва, које је махом остало до краја јуна ове године, а у неким су то радили нови часници.

Како су на положајима председничким били махом они људи, који су постављени претписом Г. Министра унутрашњих дела, то су они, на разлог одређене плате, изузимали месечно одговарајуће делове, па је, наравно, толико требало унети у буџет све до дана њихова разрешења.

Овде, где су они правили буџете, они су толике суме и уносили, а онде где су то радили нови часници, они су и њихове плате редуцирали, не обзирајући се на то, што су они већ изузели веће суме, па тако смањене суме уносили у буџете, а вишак узете плате и за председнике и остало особље, ставили на терет тих председника као рачунополагача.

Спроводећи буџете на одобрење господину Министру, општине нису говориле, ни у првом ни у другом случају, ништа о томе, да су издатци чињени по старом буџету, или да у извесним општинама нису примљени, те је господин Министар негде сам редуцирао плате, налазећи да су велике, а негде одобравао онолико, колико је предложено.

После овога настаје питање: морају ли вратити узету плату они часници, где је господин Министар сам редуцирао плате часништва, и ако морају а они то не би могли учинити због немаштине, од кога би се ово наплатило, и шта ће бити са оним сумама, које су ставили на терет рачунополагача сами одбори, при прављењу буџета, не признавајући им право на плату према старом буџету?"

На ова питања одговарамо:

I.

Истина, тачком 3. чланом 30 и ставом 13. чл. 76. старог закона о устројству општина и општинских власти, предвиђено је, да се не могу бирати за општинске часнике, за три године, она лица, која су са тих звања уклоњена ма из којих узрока, које је тај закон предвиђао.

Али, како је овај закон укинут у целокупном пространству његовом, и дошао нов закон, који политичка права грађана, у овоме погледу, регулише са свим друкчије, онда се и одношај, створен према појединим лицима по староме закону, узима као и да не постоји више.

Ово начело, наравно, важи код закона, који регулисивају јаван — општи интерес и одношаје, а код закона који говоре о чисто приватно-правним одношајима овако не може бити, јер тамо закон не би могао имати повратне силе, те би имали да остану одношаји, створени ранијим законима.

II.

За лица, уклоњена са дужности по старом закону, што нису плаћала онолико непосредног пореза, колико је било потребно за звања, која су заузимала, важи одговор под I.

А за она лица, која буду уклоњена са дужности, по чл. 121. новог закона, што су дошла у такав положај да немају право гласа, не важи

рок предвиђен чланом 150 поменутога закона, пошто он говори само о случајевима чланова: 147, 148 и 149 истога закона.

III.

Гласачки одбори, изабрани од стране старог одбора, за случајеве из члана 181. зак. о општинама, треба да руководе и свима осталим зборовима, који се у општини држе за друге послове, јер нови одбор, док се не уведе у дужност и положи заклетву, не може ништа решавати по чл. 76 става другог.

IV.

Сам записник зборски, кад овај решава о буџету, мора одговарати наређењима чл. 47. закона о општинама, а треба уз ово поднети и све остале податке, који се за буџете траже: законом о општинама, законом о окружним, среским и општинским буџетима, као и посебним наређењима, која о томе постоје.

V.

Кад неко лице положи заклетву, да нема више никаква имања сем онога, што је показало приликом пада под стечај, па се после извесног времена утврди: да то није истина, онда је оно учинило кривоклетство, и зато општински судови не ће ништа радити по његовим тужбама, него ће исправе, које од њега приме, послати Првостепеном Суду, јер ове припадају стечајној маси, а Првостепени Суд ће урадити даље што треба у погледу његове кривичне одговорности.

VI.

Надлежан је општински суд за потраживања, по исправима, испод 200 динара, и ако су ове првобитно гласиле на већу суму.

VII.

Исправа, коју дужник није сам написао и потписао, или није оверена влашћу, не вреди према § 192 гр. суд. поступка.

VIII.

Кад је господин Министар Финансија, наредбом својом обуставио прављење буџета до појаве новог закона о општинама, онда су, по чл. 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима, важили прошлогодишњи буџети све дотле, докле се нови не одобре. Ово нарочито важи за плате оних председника, који су били претписом постављени, јер је њихову плату одређивао господин Министар унутрашњих дела по старом закону о општинама, и она није могла бити предмет оцене општинских одбора.

Према томе, при прављењу нових буџета требало је за њих узети стару плату све до дана разрешења њиховог, а за остало часништво стару плату све до дана састава буџета.

При спровођењу буџета требало је на ово скренути пажњу, па онда господин Министар Финансија не би редуцирао ову плату.

Кад тако није рађено, и кад су нови часници и нови одбори, правећи буџете, погрешили, па унели мању плату него што треба, онда треба тражити накнадне кредите за ово, и они ће се одобрити.

Ако који општински одбор не би хтео о овоме да донесе потребну одлуку, општински судови морају да то преставе старијој власти на оцену, јер ће се рачунополагачи успешно

бранити пред Гл. Контролом поменутих расписом, нити они у опште могу бити одговорни за изузете плате које су припадале и њима и часништву.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Коста Благојевић, звани „Пауцман“ опасан крадљивац и коцкар, родом из Церовца, среза јасеничког, стар 22 год., омален, приомањаст, дежмекаст, који је био у притвору и окову код нач. среза крагујевачког због више опасних крађа па из истог побегао 28. марта тек. год., — ухваћен је ноћу између 16. и 17. тек. м-ца у Београду, а под лажним именом „Милан Илић.“ Том приликом код Косте су, поред

многих сумњивих предмета, нађени још и 3 пасоша од којих су 2 турска а 1 српски за која је доцније изјавио да их је купио од познатог крадљивца Милана Личанина за 25 дин. Основна је сумња да је Коста за време док је у бегству био извршио још многе крађе и преваре, — па с тога Управа града Београда позива све полициске власти, као и приватна лица која овог неваљалца буду познавали, да јој, ако о њему још што знају, то одмах доставе. Акт Управе гр. Београда Бр. 27.379.

ПОТЕРЕ

Једно старо и непознато лице, повисоког стаса, око 30 год. старо, у сукненом оделу, са жутиим опанцима на ногама, ноћу између 19. и 20. тек. месеца напало је на разбојнички начин, а на путу између Беле Паланке и Црвене Реке, на Јосифа Лица, лимара из Пирота и отео му 5-50 динара у готову новцу и чизме с ногу, па побегло. Лице ово издавало се Јосифу за бугар. војног бегунца. Начелство окр. пиротског решењем Бр. 7.002 моли све полиц. власти за најживље тражење овог разбојника. Акт управе града Београда Бр. 23.205.

Милован Божић, корпар, из Карловаца у Аустро-Угарској, окривљен је код кварта савамалског, као извршилац више опасних крађа, исти је 23. ов. месеца отишао незвано где. Он је стар 60 год., висок, сув, црн, циганин је, брија се, бркова средњих, од одела има на себи црно, старо, на ногама опанке, а на глави шубару. Моле се све полициске власти, да Милована живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда. с позивом на Бр. 28.199.

Панта Благојевић, пекарски момак, из Крагујевца, извршио је опасну крађу Милутину Ђокићу, пекарском момку, код Владе Ахимовића пекара из Крагујевца, па побегао. Стар је 19 година, примањаст, носав, одевен у црно одело, на глави има црни штофани шешир, а на ногама ципеле. Моле се све полициске власти да Панту живо потраже, и нађеног спроведу начелству округа Крагујевачког, с позивом на Бр. 13.100, или Упр. гр. Београда Бр. 26.209.

Обрад — Обрен Н., надничар у млину Радовића и комп., из Крагујевца, ноћу између 2. и 3. ов. м-ца, на опасан начин извршио је крађу Јеремији Радовићу, надничару, украо му је пар одела сељачког, једну гуњу од сигавог сукна, нову астраганску пубару, тканице дугачке сељачке, оштета је 50 динара. Стар је 19—20 год., науснице га тек нагариле, висок црни очију, нос орловски, кукаст, одевен у сељачком оделу. Моле се све полициске власти, да Обрада живо потраже и нађеног спроведу начелству округа Крагујевачког, с позивом на Бр. 14.669, или Упр. гр. Београда Бр. 26.209.

Марија жена Ивана Вујићића, из Шапца, притвореница првостепеног суда ужичког, побегла је 9. ов. м-ца, из болнице и однела је собом ствари Круне Глизовић, болничарке и то: једне пануче кожне, један прстеп златан и један сребрн, једну кецељу, једну сукњу, две шмије, два пара чарапа. Моле се све полициске власти, да Марију живо потраже и нађену спроведу начелству округа Ужичког, с позивом на Бр. 9.699, или Упр. гр. Београда Бр. 26.538.

Љубомир Љубинковић, надничар, из Шапца, оптужен је код начел. окр. подринског, за дело из § 91 б кривичног закона. Кад га је хтело начелство, да узме на кривични испит, он је незнано где побегао. Љубомир је родом из Добринаца у Срему. Моле се све полициске власти, да Љубомира живо потраже, и нађеног спроведу начел. окр. Подринског с позивом на Бр. 10.925, или Упр. гр. Београда Бр. 26.077.

Јован Рохар, млинарски раденик из Будим-Пеште, извршио је на опасан начин крађу, Лазару Костатиновићу трговцу из Смедерева, где је као момак у млину радио. Он је стар 23 год., примањаст, бркова малих од одела има на себи капут и панталоне од материје све избелиле од брашна, говори потпуно српски, очи црне, крупне. Моле се све полиц. власти, да га живо потраже, и нађеног спроведу начелству округа Смедеревског, с позивом на Бр. 9.609, или Упр. гр. Београда Бр. 26.927.

Љуба — Љубомир Станковић, зв. Већар, зидар каменорезац, из Цепа, 14. овог месеца покрао је Милана Крстића, глачара веша из Ваљева одневши му следеће ствари: 1 зимски капут, једне црне панталоне са црним пругама, једне префарбане црне панталоне, 1 блузу кафе браун, пошто је крађу извршио побегао је незнано где. Стар је 28 год., раста средњег, плав, пун с малим плавим брковима, говор му је промукао, у оделу је, које је покрао са жутиим штофаном шеширом, на ногама опанке. Моле се све полициске власти, да Љубу живо потраже и нађеног спроведу начелству округа Ваљевског, с позивом на Бр. 9.464, или Упр. гр. Београда Бр. 27.882.

Ђорђе Антић, из Зворника, у Босни, бив. раденик ребељског рудника, окривљен је за покушај убиства, над Магдаленом Шут, кафециком из Ребара, и исти је отишао незнано где. Ђорђе је стар 22 год., средњег раста, дежмекаст, косе смеђе, без браде и бркова, у цивилном оделу. Моле се све полициске власти да Ђорђа живо потраже и нађеног спроведу начелству среза ваљевског с позивом на Бр. 8.261, или Управи гр. Београда Бр. 27.541.

Миленија удова пок. Радосава Н. Јовановића, Циганина, а бив. ковача, из Ловаца ср. беличког, окр. моравског налази се под истрагом код власти среза беличког зато, што је 15. фебруара ове године извршила убиство са предомишљајем тровањем над својим мужем Радосавом.

Миленија је по народности Циганка, има јој 24. године, врло живе нарави, и у опште симпатична појава. Владања је врло рђавог, јер је у селу била позната као блудница и као таква врло често бегала је од свога мужа. По извршеном убиству побегла је са Стеваном Радосављевићем, Циганином из Ловаца, својим љубазником, и тек је у мају месецу ове године ухваћена од стране начел. среза тимочког који је спровео начелнику среском у Јагодини.

Стеван међутим још није пронађен.

Доносећи слику Миленијину, коју смо добили од г. Ми. А. Бранковића ср. писара и која може да послужи као помоћно срество за проналазак Стеванов, јер ће ова потсетити свакога ко их је заједно виђао, понављамо ранију потерницу за проналазак Стеванов.

Пронађеног ваља спровести начелнику ср. беличког.

Д-р Јанос Хаузер, адвокат, из Велике Каниже, пошто је извршио више казнимих дела — крађа и фалсификовања јавних докумената, 14. септембра ове године побегао је незнано где. Њему је 41 год., вере је римокатоличке,

висок, јак, косе и бркова смеђих, у лицу буљичав, очију плавих, зуба лепих, подваљка набуситог, а испод подваљка носи малу браду. Говори мађарски и немачки.

На молбу олд. аустро-угарског посланства које држи да је бегунац можда у Србију прешао Управа града Београда расписује потерницу за

њим, те позива све полициске и општинске власти, да Јаноса живо потраже, и нађенога њој спроведу с позивом на Бр. 26.987.

ТРАЖИ СЕ

Мијаила Марковића, из Крушевца, по занимању казанџију — калаџију, пушкара, тражи начел. окр. Крушевачког актом од 16. септ. ове год. Бр. 9.773, исти има да се упути Х. чачанској пуковској окружној команди. Стар је 38—40 год., висок, добро развијен, црномањаст, пун, по мало богињав. Моле се све полициске власти да нађеног Мијаила упуте начелству округа Крушевачког, с позивом на Бр. 9.773, или Управи гр. Београда Бр. 27.746.

Крсту сина Вујице Илића, из Скржута, тражи начелник среза ужичког, актом Бр. 7.266, исти је отумарао од куће незнано где. Стар је 12 година, средњег раста, беличаст, на себи има кошуљу од дебелог платна, сукнени зубун, на глави шајкачу, на ногама нове опанке и чарапе. Моле се све полициске власти, да Крсту живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. ужичког, с позивом на Бр. 7.266, или Управи града Београда Бр. 26.579.

Косту Никчевића, родом из Ужица, тражи начелство окр. ужичког актом Бр. 8.796, исти је Коста 1. ов. м-ца побегао од свога газде Сретена Костића, кафеџије из Ужица. Кости је 13 година, стаса малог, косе смеђе, образа округлих, чела обичног, очију црних. Нађеног треба спровести начел. окр. ужичког с позивом на Број 8.796., или Управи града Београда Бр. 24.948.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Станарина полициских чиновника; 2) Телесне и смртне вазне; 3) Скитнице. — III. Поучно забавни део: 1) Киблицер; 2) Ригла; 3) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: 1) Потере; 2) Тражи се.